

België - Belgique
P.B.
2140 Borgerhout I
8/6376

nieuwkomers

Aanwinstenlijst Provinciaal Documentatiecentrum Atlas

nr. 5 | november - december 2009 | jaargang 9

Tijdschrift verschijnt tweemaandelijks behalve in juli-augustus
Carnotstraat 110 - 2060 Antwerpen | afgiftekantoor 2140 Borgerhout I
erkeningsnummer P708641

V.U.: Isabelle Vandenberghe, Carnotstraat 110 - 2060 Antwerpen

PROVINCIE
ANTWERPEN

Provinciaal Documentatiecentrum Atlas vzw

is een documentatie- en leermiddelencentrum, gespecialiseerd in interculturaliteit, Nederlands voor anderstaligen, intercultureel onderwijs en mondiale vorming.

Het Provinciaal Documentatiecentrum Atlas ...

... biedt een kwalitatieve collectie van zo'n 15000 publicaties

... adviseert je bij het gebruik van didactisch materiaal

... organiseert vormingen aan (aspirant-)leerkrachten en vormingswerkers

Provinciaal Documentatiecentrum Atlas vzw

Carnotstraat 110

2060 Antwerpen

T 03 227 71 60

info@docatlas.be

www.docatlas.be

Openingsuren

Dinsdag 9.00 - 19.00 u. (tijdens schoolvakanties tot 17.00 u.)

Woensdag 9.00 - 17.00 u.

Donderdag 9.00 - 17.00 u.

Vrijdag 9.00 - 13.00 u.

Voor sluitingsperiodes tijdens de schoolvakanties raadpleegt u best onze website.

Je betaalt eenmalig een inschrijvingsgeld van 3 euro.

Ontlenen kan voor een periode van vier weken.

Wie gericht advies wenst, maakt best op voorhand een afspraak.

Provinciaal Documentatiecentrum Atlas vzw - afdeling Turnhout

Koning Albertstraat 15

2300 Turnhout

T 014 72 40 20

turnhout@docatlas.be

www.docatlas.be

Openingsuren

Maandag 10.00 - 17.00 u.

Dinsdag enkel op afspraak

Woensdag 10.00 - 17.30 u.

Donderdag gesloten

Vrijdag 10.00 - 17.30 u.

Voor sluitingsperiodes tijdens de schoolvakanties raadpleegt u best onze website.

Je betaalt eenmalig een inschrijvingsgeld van 3 euro.

Ontlenen kan voor een periode van vier weken.

Open aanbod

‘Vorming over Leermiddelen onderwijs Nederlands als tweede taal’

Geeft u voor het eerst les aan anderstalige nieuwkomers? Bent u als zorgleerkracht op zoek naar meer aangepaste NT2-materialen? Hebt u belangstelling voor taalspelletjes? Of wilt u gewoon graag kennismaken met een aantal leermiddelen die de taalvaardigheid van taalzwakke of anderstalige leerlingen bevorderen?

Het ‘Provinciaal Documentatiecentrum Atlas’ (docAtlas) biedt u de mogelijkheid individueel voor de volgende modules in te schrijven:

1. ‘Leermiddelen onderwijs Nederlands als tweede taal voor het secundair onderwijs’ op dinsdag 19 januari 2010 van 17u tot 20u.
2. ‘Leermiddelen onderwijs Nederlands als tweede taal voor het basisonderwijs’ op woensdag 10 februari 2010 van 13u30 tot 16u30.
3. ‘Leermiddelen onderwijs Nederlands als tweede taal voor het volwassenenonderwijs’ op dinsdag 23 februari 2010 van 17u tot 20u.

Algemene omschrijving:

De module start met een korte voorstelling van docAtlas. Verder wordt er aandacht besteed aan het proces van tweede taalverwerving, de meertalige ontwikkeling en het taalgericht lesgeven in alle vakken.

Daarna wordt een selectie aangepaste materialen voorgesteld. In groep krijgt iedereen ruim de tijd om die leermiddelen te leren kennen en ermee aan de slag te gaan.

Bij deze vorming hoort uiteraard een uitgebreid bezoek aan het documentatiecentrum zelf.

De vormingen gaan door vanaf 8 deelnemers. Het maximum aantal personen is beperkt tot 15.

Duur: 3 uur

Prijs: € 3,00 per persoon

Waar?

Deze vormingen vinden plaats in het vormingslokaal naast het documentatiecentrum in het Atlasgebouw, Carnotstraat 110 in Antwerpen.

Hoe reserveren?

U stuurt een e-mail of u belt naar Marie-Claude Gevaert, vormingsmedewerker.

Tel: 03/338.71.67

E-mail: Marie-Claude.Gevaert@welzijn.provant.be

**LET OP:
EXTRA SLUITING !**

Om u beter te kunnen bedienen, schakelen wij in december over naar een nieuw bibliotheekstelsel. Wegens deze conversie zullen docAtlas Antwerpen en docAtlas Turnhout **uitzonderlijk gesloten** zijn op **dinsdag 15 en woensdag 16 december**.

Op **donderdag 17 en vrijdag 18 december** zijn wij **open** en zullen we proefdraaien.

Om de laatste aanpassingen uit te voeren sluiten we **tijdens de Kerstvakantie (21/12-04/01)** zodat wij u daarna, vanaf dinsdag 5 januari met een gloednieuw bibliotheekstelsel kunnen bedienen.

Dank voor uw begrip.

INHOUD

---

1. Les- en vormingsmateriaal

1.1.	Nederlands voor anderstaligen / taalvaardigheidsonderwijs	6
1.1.1.	Basis- en secundair onderwijs	6
1.1.2.	Volwassenenonderwijs	8
1.1.3.	Hulpmiddelen bij het taalonderwijs	10
1.2.	Intercultureel onderwijs	11
1.3.	Ander didactisch materiaal	15
1.3.1.	Basis- en secundair onderwijs	15
1.3.2.	Volwassenenonderwijs	15
1.4.	Mondiale vorming (Kleur Bekennen)	17

2. Achtergrondliteratuur over onderwijs en didactiek

2.1.	Algemeen	20
2.2.	Regulier onderwijs	21

3. Achtergrondliteratuur over interculturaliteit

3.1.	Algemeen	24
3.2.	Cultuur	24
3.3.	Jeugd	25
3.4.	Hulpverlening	26
3.5.	Vrouwen	27
3.6.	Religie	27
3.7.	Gezondheidszorg	28
3.8.	Racisme, discriminatie en beeldvorming	28
3.9.	Beleid	28
3.10.	Arbeid en tewerkstelling	29
3.11.	Vluchtelingen en asielzoekers	29

1. LES- EN VORMINGSMATERIAAL

1.1. Nederlands voor anderstaligen / taalvaardigheidsonderwijs

1.1.1. Basis- en secundair onderwijs

Aa bee see van Vos en Haas: daisy-boek / Vanden Heede, Sylvia. - Brussel: Luisterpunt, [s.a.]. - [s.p.].

Doelgr.: 4 - 6

URL: <http://www.luisterpuntbibliotheek.be>

Vindplaats: or 4.1.5 aabe

Een Daisy-boek beluistert u met een heel gemakkelijk toestel, de Daisy-speler. Daisy-boeken kunt u ook afspelen op uw computer met aangepaste software (gratis verkrijgbaar). Het grote voordeel is dat u zo'n 'boek' kan hanteren als een gewoon boek. U kan in één ruk door lezen, maar u kan ook door het boek bladeren, van zin naar zin, bladzijde naar bladzijde en van hoofdstuk naar hoofdstuk. In dit boek maakt u op een leuke manier kennis met het alfabet.

Articulatie: Articulatiestoornissen. Fonetologische stoornissen. Logopedische therapie: Een overzicht 2009-2011 / van den Engel-Hoek, Lenie; Dijkstra-Buitendijk, Willy. - [S.l.]: www.logopediemateriaal.nl, 2009. - [s.p.]: 23,50 euro

Doelgr.: 3 - 8

Vindplaats: or 4.2.9 arti

De cd-rom is samengesteld voor studenten logopedie en logopedisten. Het is de vijfde geheel herziene en uitgebreide versie. Er wordt een overzicht gegeven van de ideeën over articulatie, fonologie en therapie, zoals deze op dit moment in Nederland aanwezig zijn aan de hand van teksten, filmpjes, foto's en voorbeelden van therapiemateriaal. Voor studenten is het een overzicht dat zij kunnen gebruiken als kennismaking in de eerste leerjaren en in hun beroeps-voorbereidende periodes in het derde en vierde jaar. Voor collega logopedisten kan dit overzicht een ondersteuning zijn voor de therapie van slecht sprekende kinderen.

Het Frokkie en Lola Praatpakket: Woordenschatontwikkeling / [s.n.]. - [S.l.]: Leskist, 2009. - [s.p.]: 75,00 euro

Doelgr.: 2 - 5

Vindplaats: or 4.1.4 frok

Voor iedereen die met peuters en/of kleuters wil werken aan woordenschatontwikkeling op school, peuterspeelzaal, in de kinderopvang, of logopediepraktijk: 18 gelamineerde praatplaten, een uitgebreide handleiding met verhaaltjes, opzegversjes en tips, een CD-rom voor projectie of gebruik op digitaal schoolbord. Elke

plaat geeft op herkenbare wijze een situatie neer. In de handleiding is per plaat een lijst met basiswoorden opgenomen. Daarbij staan een opzegversje, een aanwijsverhaaltje, een praatvraag en een aantal woordenschatvragen. Telkens met het doel de woordenschat te vergroten en de gespreksvaardigheden te oefenen. De thema's sluiten aan op veel gebruikte thema's in het kleuteronderwijs. Een overzicht van de praatplaten vindt u op de achterkant van de handleiding.

Functioneel schrijven: Zinvolle taken op een strategische manier aanpakken, ondersteunen en evalueren / Vanhoutte, Trees, red.; Callebaut, Ides; Geerts, Martien ...[et al.]. - Leuven: CEGO, 2009. - 74 p. - (EE-Cahier). - ISBN 978-90-78765-75-2: 14,00 euro

Doelgr.: 6 - 12

Vindplaats: or 4.2.8 func

Met de EE-Cahiers wil men een relevante onderwijsthematiek hapbaar en concreet beschrijven met aandacht voor een beetje theorie, maar vooral met een richting en een houvast voor het dagelijkse handelen in de praktijk. De EE-Cahiers richten zich voornamelijk op de leeftijdsgroep van 6- tot 12- jarigen. In dit Cahier 'Functioneel schrijven' reiken de auteurs een aantal mogelijkheden aan om zinvolle schrijftaken op een strategische manier aan te pakken, te ondersteunen en te evalueren.

Praktische gids voor het huishouden / Huybrechts, Lucienne; Truyers, Ria; Van Bastelaere, Anne ...[et al.]. - Antwerpen: De Boeck, 2008. - 168 p. - ISBN 978-90-455-1488-8: 22,00 euro

Doelgr.: 15 - 18 / volwassenen; halfgevoord. NT2

Vindplaats: or 4.3.9 huis

Naslagwerk voor leerling én leerkracht voor alle studierichtingen en opleidingen waar verzorging, textiel- en interieurverzorging aan bod komen. Centraal staan de basisvaardigheden, die stap voor stap worden uitgewerkt. Volgende thema's komen aan bod: wassen, strijken, schoonmaken en onderhoud, verstelwerk, verzorging van kamerplanten en snijbloemen.

Kijk Jules!: Spelen met poppen / Leten, Erna; Lauwers, Marc; Berebrouckx, Anemie ...[et al.]. - [S.l.]: Zwijsen-Infoboek, 2007. - [s.p.]. - (Kijk Jules!): 345,00 euro

Doelgr.: 2 - 4 / kleuterleid[st]ers

Vindplaats: or 4.1.3 kijk

'Kijk Jules!' is een pakket voor peuters over spelen met poppen en over poppenspel. Bedoeld om jonge kinderen via poppen te leren kijken naar hun wereld en naar elkaar. Peuters maken op een gepaste manier kennis met poppenspel. Via kleine verrassingsspelletjes, korte situaties en verhaaltjes met allerhande poppen. De stapsgewijze groei van het eerste contact met de poppen tot het eenvoudig pop-

penspel wordt uitgewerkt met talrijke suggesties. Elke uitgeschreven suggestie wordt ondersteund met versjes, liedjes en sfeervolle muziek. 'Kijk Jules!' bestaat uit een handleiding, een cd met liedjes en versjes en heel veel prachtige poppen.

• Opbergdoos met poppen / ISBN 978-90553-5258-6

• Liedjes en versjes voor peuters / cd. - ISBN 978-90553-5260-9

• Handleiding / ISBN 978-90553-5259-3

Het Beste uit Knipoog / De Samblanc, Gilbert. - Brussel: De Boeck, 2009. - 80 p. - ISBN 978-2-8041-3008-4: 10,00 euro

Doelgr.: 10 - 12

Vindplaats: or 4.2.9 knip

Dit boekje bevat 64 leuke activiteiten uit vorige nummers van Knipoog. De oplossingen van de testjes en een woordenlijst staan achteraan in het boekje. Verschijnt 4 maal dit schooljaar naar aanleiding van 20 jaar Knipoog.

Mijn eerste kruiswoordraadsels: En andere leuke woordspelletjes voor beginnende lezers: leesniveau AVI 2 / [s.n.]. - Aartselaar: Deltas, 2008. - 28 p. - ISBN 978-90-447-1725-9: 6,50 euro

Doelgr.: 6 - 7

Vindplaats: or 4.2.9 mijn

In dit blok staan een heleboel kruiswoordraadsels en woordspelletjes die speciaal geschreven zijn voor kinderen die leren lezen.

Minimale Paren Spellen voor de fonologische therapie / Dijkstra-Buitendijk, Willy. - [S.l.]: www.logopediemateriaal.nl, 2007. - [s.p.]: 188,60 euro

Doelgr.: 3 - 8

Vindplaats: or 4.2.9 mini

MPS is ontwikkeld voor de behandeling van kinderen met fonologische problemen. Kinderen ontdekken door MPS dat ze zelf veranderingen teweeg kunnen brengen waardoor een woord een andere betekenis krijgt. Zo ervaren ze meteen dat ze beter verstaan worden. MPS bestaat uit een aantal gekleurde losse kaartjes die gebruikt kunnen worden voor de in de praktijk meest voorkomende processen, namelijk: backing/fronting, stopping, dentalisatie, clusterreductie, h-satie, glijding en devoicing. Van elk proces zijn een aantal minimale paren gemaakt. Elk proces heeft zijn eigen kleur. Om met MPS te kunnen werken moet een kind een taalbegripsniveau van ongeveer 4 jaar hebben.

Mondeling Nederlands - nieuw / van den Berg, A.; Dalhuisen, M.; Klomps, S. ...[et al.]. - Rotterdam: CED-Groep, 2009. - [s.p.]. - ISBN 978-90-5819-272-1: 285,00 euro

Doelgr.: 6 - 12

Vindplaats: or 4.2.4 mond

Methode Nederlands voor anderstaligen in het basisonderwijs. Doelstelling is leerlingen zo snel mogelijk taalvaardig te maken zodat zij het onderwijs in de reguliere groep kunnen volgen. Het biedt een compleet lesstofaanbod voor 36 lesweken, verdeeld over 4 cursussen. Elke cursus staat op een cd-rom en bevat de algemene handleiding, moduleoverzichten, lesbeschrijvingen, werkbladen, verhaalplaten, woordenschatplaatjes, woordkaartjes en woordenlijsten. Aan bod komen: mondelinge taalvaardigheid en woordenschat, het oefenen van alledaagse en schoolse taalfuncties en het leren kennen, onderscheiden en uitspreken van de klanken van het Nederlands. De verhaalplaten en woordenschatplaatjes van Mondeling Nederlands - nieuw zijn te gebruiken en in te zetten via een digitaal schoolbord. Volgende thema's komen aan bod: School, Wonen, Lichaam, Natuur, Werk en vrije tijd, Gevoelens, Feest. Ook is er een toets cd-rom.

Oefenen Kijken en Luisteren Nederlands / [s.n.]. - Arnhem: CITO, 2005. - [s.p.]: 13,95 euro
Doelgr.: 15 - 18 / beroepsonderwijs
Vindplaats: or 4.3.10 oefen

Op de cd-roms staan twee onderdelen: één met meerkeuze-opgaven en één met open vragen. De meerkeuze-opgaven bestaan uit opgaven uit de luistertoetsen die verdeeld zijn over een aantal thema's. De opgaven staan in opklimmende moeilijkheidsgraad. Je kunt zo vaak als je wilt naar de meerkeuze-opgaven luisteren. Als dat nodig is kun je hulp vragen: je krijgt dan op het scherm de betekenis van lastige woorden te zien of de gesproken tekst. De open vragen bestaan uit langere teksten. De antwoorden op de open vragen kun je op het scherm invullen.

Onder druk / Hoefnagel, Marian. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2009. - 125 p. - (Reality reeks). - ISBN 978-90-8696-0-91-0: 12,50 euro
Doelgr.: 12 - 18
Vindplaats: or 4.3.12 real

De Marokkaanse Aïsha is erg ongelukkig. Haar broer heeft haar vriendje Boy afgetuigd. Om Aïsha's eer te beschermen. De rest van haar familie mag dit niet te weten komen. Aïsha staat onder grote druk en neemt een akelig besluit. Of zou er toch nog een oplossing zijn? Deze uitgave maakt onderdeel uit van een boekenreeks voor jongeren die moeite hebben met lezen: de Reality Reeks. Het doel van deze reeks is jongeren laten lezen en meteen een maatschappelijk probleem bespreken. De boeken zijn in toegankelijke taal geschreven en speciaal ontwikkeld om in de klas te lezen. De Reality Reeks gaat over problemen waar tieners mee te maken krijgen, verpakt in een - voor hen interessant - liefdesverhaal. Bij elk deel uit de Reality Reeks hoort een lesbrieven met opdrachten om het boek in de klas te

bespreken. Door het voeren van een klas-sengesprek over het boek bevordert men tevens de mondelinge taalvaardigheid van de leerlingen.

Reuzeleuk Puzzelboek: Kruiswoordraadsels 6-7 jaar / [s.n.]. - Aartselaar: Deltas, 2004. - 44 p. - ISBN 978-90-447-0588-1: 5,25 euro
Doelgr.: 6 - 7
Vindplaats: or 4.2.9 reuz / lg 3 reuz

Een puzzelblok vol leuke kruiswoordraadsels voor kinderen van 7-8 jaar..

Taalprikkel: Kringen talig bekeken / Turck, Tineke; Peersmans, Harry. - Antwerpen: De Boeck, 2009. - 160 p. - (Taalprikkel). - ISBN 978-90-455-2790-1: 49,50 euro
Doelgr.: 3 - 6
Vindplaats: or 4.1.2 taal

In de kleuterklas speelt de kring een grote rol... In de kring kun je een krachtige leeromgeving creëren die ervoor zorgt dat de kinderen taalvaardiger worden. Ze leren taal correct gebruiken in zinvolle communicatieve situaties. Kringen talig bekeken wil leraren meer inzicht geven in hoe je kinderen kunt stimuleren om op een assertieve manier deel te nemen aan de kring. Als je de kring goed begeleidt, kun je hem meer inhoud geven en functioneler en interactiever maken. Die interactiviteit zorgt ervoor dat de kinderen meer betrokken zijn. Ze stellen meer vragen, willen zaken uitdiepen en gaan opzoek naar inhoud. 'Kringen talig bekeken' is vooral gericht op leraren uit het kleuteronderwijs, maar ook voor leraren uit het lager onderwijs.

Taalprikkel: Hoeken talig bekeken / De Nijs, Steven; Desmet, Heidi; Geyskens, Emy ...[et al.]. - Antwerpen: De Boeck, 2009. - 261 p. - (Taalprikkel). - ISBN 9789045528205: 75,00 euro
Doelgr.: 3 - 6
Vindplaats: or 4.1.2 taal

Taalprikkel wil de kleuterleiders/leidsters ondersteunen bij het aanbrengen van een rijk taalbad in alle activiteiten die ze in de klas opzetten. Met deze werkmappen kunnen leraren aan voorbereidend lezen en schrijven werken binnen de organisatie en de inhoudelijke invulling van hun hoekactiviteiten. Er worden verschillende invalshoeken geboden om hoeken taliger te maken. Het kader hiervoor is het zogenaamde 'taaltheater' waarin de vier vaardigheden (lezen, luisteren, schrijven en spreken) telkens gekoppeld worden aan andere aspecten van het fonemisch bewustzijn (het taalbewustzijn). Onderzoek wijst uit dat wanneer kleuterleraren systematisch en intensief activiteiten organiseren waarin op een speelse manier en in een betekenisvolle context aan het fonemisch bewustzijn wordt gewerkt, ze de leesresultaten van kinderen in het eerste leerjaar bevorderen.

Taalatelier Basiscursus Grammatica: Zinsdelen / Bakker-Renes, Helene. - Zoetermeer: Betelgeuze, 2009.
Doelgr.: 11 - 15
Vindplaats: or 4.3.10 taal

De serie Taalatelier bestaat uit lesmateriaal dat op school en thuis gebruikt kan worden voor de ondersteuning van leerlingen bij het uitvoeren van diverse taaltaken. De serie is bedoeld voor de middenschool van het secundair en de hoogste klas van het primair onderwijs. Vanuit het principe van taakgericht taalonderwijs worden functionele, voor de leerling duidelijk herkenbare taaltaken behandeld, waarna er oefeningen volgen. Aan de orde komen o.m. de volgende taken: Lezen, Basiscursus Grammatica, Woordenschat. Het materiaal kan worden ingezet voor het vak Nederlands, als remedial teaching of als taal- en leesondersteuning bij het vakonderwijs. Dit deel van de basiscursus grammatica behandelt de zinsdelen. Bij elk zinsdeel wordt ingegaan op de toepassing ervan bij spelling en bij Engels, Frans en Duits.

- werkboek, 110 p. - ISBN 978-90-8708-027-3: 9,93 euro
- docentenboek, 104 p. - ISBN 978-90-8708-026-6: 42,93 euro

Taalatelier Basiscursus Grammatica: Zakboek / Bakker-Renes, Helene. - Zoetermeer: Betelgeuze, 2009. - 28 p. - ISBN 978-90-8708-028-0: 15,58 euro
Doelgr.: 11 - 15
Vindplaats: or 4.3.10 taal

Beschrijving: zie vorige titel. Dit 'zakboekje' met een beknopt overzicht van de regels hoort bij de rubriek Basiscursus grammatica.

Taalatelier Lezen: Informatie zoeken / Stigter, Ineke. - Zoetermeer: Betelgeuze, 2009.
Doelgr.: 12 - 15
Vindplaats: or 4.3.10 taal

De serie Taalatelier bestaat uit lesmateriaal dat op school en thuis gebruikt kan worden voor de ondersteuning van leerlingen bij het uitvoeren van diverse taaltaken. De serie is bedoeld voor de middenschool van het secundair en de hoogste klas van het primair onderwijs. Vanuit het principe van taakgericht taalonderwijs worden functionele, voor de leerling duidelijk herkenbare taaltaken behandeld, waarna er oefeningen volgen. Aan de orde komen o.m. de volgende taken: Lezen, Basiscursus Grammatica, Woordenschat. Het materiaal kan worden ingezet voor het vak Nederlands, als remedial teaching of als taal- en leesondersteuning bij het vakonderwijs. Dit deel behandelt het lezen om informatie te zoeken.

- werkboek, 64 p. - ISBN 978-90-8708-031-0: 9,93 euro
- docentenboek, 60 p. - ISBN 978-90-8708-029-7: 42,93 euro

WerkPortfolio Praktijkaarten Pro-Tech 1: hout, metaal & kunststof: Stap voor stap vaardigheden voor de technieklies / Schwank, Peter, Eindred. - Diemen: Schwank & Van Duijvenbode, 2009. - 30 fiches. - (Werkportfolio PRO). - ISBN 978-90-78118-24-4: 99,75 euro
Doelgr.: 15 - 18 / volwassenen
URL: www.werkportfolio.nl
Vindplaats: or 4.3.9 werk

Competentiegerichte methode voor keuken, bakkerij, schoonmaak en techniek, bedoeld voor lessen in het praktijkonderwijs en het vmbo. Omdat de professionele technieken op eenvoudige wijze worden uitgelegd kunnen de materialen ook in het VSO worden gebruikt. In deze Werkportfolio wordt aan de hand van instructiefoto's met weinig tekst dertig technieken aangeleerd die de leerling moet beheersen om goed in een technisch beroep te kunnen functioneren. Elke techniek wordt in maximaal vijf stappen detaillistisch uitgelegd. Daarnaast worden kort de benodigdheden en aandachtspunten beschreven. Alle informatie over de verschillende technieken is op A4-formaat op geplastificeerde praktijkkaarten beschikbaar. Als de leerling een techniek beheerst, kan de docent dat in het portfolio aftekenen.

WerkPortfolio Praktijkaarten PRO bediening: Professionele restauranttechnieken / Schwank, Peter, Eindred. - Diemen: Schwank & Van Duijvenbode, 2009. - 30 fiches. - (Werkportfolio PRO). - ISBN 978-90-78118-14-5: 99,75 euro
Doelgr.: 15 - 18 / volwassenen
URL: www.werkportfolio.nl
Vindplaats: or 4.3.9 werk

In deze Werkportfolio wordt aan de hand van instructiefoto's met weinig tekst dertig restauranttechnieken bediening stapsgewijs aangeleerd. Dit zijn de fiches.

WerkPortfolio PRO bediening: Professionele restauranttechnieken / Schwank, Peter, Eindred. - Diemen: Schwank & Van Duijvenbode, 2008. - 30 fiches. - (Werkportfolio PRO). - ISBN 978-90-78118-17-6: 15,75 euro
Doelgr.: 15 - 18 / volwassenen
URL: www.werkportfolio.nl
Vindplaats: or 4.3.9 werk

In deze Werkportfolio wordt aan de hand van instructiefoto's met weinig tekst dertig restauranttechnieken bediening stapsgewijs aangeleerd. Dit is het portfolio-boekje.

WerkPortfolio Praktijkaarten PRO bakkerij: Professionele bakkerijtechnieken / Schwank, Peter, Eindred. - Diemen: Schwank & Van Duijvenbode, 2008. - 40 fiches. - (Werkportfolio PRO). - ISBN 978-90-78118-19-0: 119,75 euro
Doelgr.: 15 - 18 / volwassenen
URL: www.werkportfolio.nl
Vindplaats: or 4.3.9 werk

In deze Werkportfolio wordt aan de hand van instructiefoto's met weinig tekst veertig bakkerijtechnieken stapsgewijs aangeleerd.

WerkPortfolio PRO 2: Professionele keukentechnieken / Schwank, Peter, Eindred. - Diemen: Schwank & Van Duijvenbode, 2007. - 30 fiches. - (Werkportfolio PRO). - ISBN 978-90-78118-06-0: 15,75 euro
Doelgr.: 15 - 18 / volwassenen
URL: www.werkportfolio.nl
Vindplaats: or 4.3.9 werk

In deze Werkportfolio wordt aan de hand van instructiefoto's met weinig tekst dertig keukentechnieken stapsgewijs aangeleerd.

1.1.2. Volwassenenonderwijs

ABC - doe je mee?: Basiscursus Nederlands tot en met niveau A1 / van der Knaap, Ria. - Leersum: VanDorp Educatief, 2008. - 208 p. - ISBN 978 90 77698 37 2: 39,95 euro
Vindplaats: pa 2 ABCd

Een NT2-methode voor gealfabetiseerde anderstaligen die nog geen voorkennis van het Nederlands hebben. Het leidt op tot en met niveau A1. ABC - doe je mee? Is geschikt voor zelfstudie maar ook te gebruiken in groepen en is tevens een aansprekende cursus voor kinderen vanaf twaalf jaar. Aan de hand van liedjes wordt de luistervaardigheid getraind. Bij het boek wordt een audio-cd geleverd. De cursus is speciaal ontwikkeld met aandacht voor de eisen die worden gesteld aan aspirant inburgeraars die in het buitenland de inburgeringstoets moeten afleggen. De cursus bevat geen lastige grammaticale uitleg. De taalregels worden door middel van eenvoudige oefeningen getoond en stap voor stap aangeboden. Als hulpmiddel zijn 3 aparte boekjes verkrijgbaar. Boekje 1 bevat de vertalingen in het Engels, Spaans, Turks en Arabisch van alle woorden uit de lessen en de vertaling van alle instructies bij de oefeningen. Nu zijn 2 nieuwe boekjes verkrijgbaar.

- ABC - doe je mee? woordenlijst 2: Pools, Tsjechisch, Russisch, Servo-Kraatich: Basiscursus Nederlands tot en met niveau A1 / boek, 108 p. - ISBN 978-90-77689-518: 9,95 euro
- ABC - doe je mee? woordenlijst 3: Albanees, Farsi / Perzisch, Portugees, Roemeens: Basiscursus Nederlands tot en met niveau A1 / boek, 108 p. - ISBN 978-90-77689-372: 9,95 euro

Academisch schrijven: Een praktische gids / De Wachter, Lieve; Van Soom, Carolien. - Leuven: ACCO, 2008. - 109 p. - ISBN 978-90-334-7099-8: 18,00 euro
Vindplaats: pa 5.3 acad

Van studenten hoger onderwijs wordt verwacht dat ze de kunst van het academisch schrijven beheersen. Deze praktische handleiding kan hen daarbij helpen. Het boek biedt authentieke voorbeelden en relevante oefeningen, afkomstig uit verschillende vakdomeinen. De meest voorkomende fouten en problemen worden uitgebreid toegelicht en becommentarieerd. Onder meer de formulering van de onderzoeksvraag, de beschrijving van materiaal en methode, de wetenschappelijke stijl in al zijn aspecten komen uitgebreid aan bod. De handige tips en oefeningen met oplossingen maken het boek geschikt als zelfstudiemateriaal of als leerboek in een lessituatie.

Bij de tekst: Schrijfboek voor sociaal werkers / Van Coillie, Jan. - Mechelen: Plantyn, 2009. - 258 p. - ISBN 978-90-301-8873-5: 29,54 euro
Vindplaats: pa 5.3 bijd

Het boek geeft handige tips voor het leesbaar opstellen van brieven, verslagen en dossiers. Het boek kan een hulpmiddel zijn om na te denken over open verslaggeving en opstellen van verslagen over de cliënt die al dan niet naar de verwijzer of naar derden doorgegeven worden. Er worden heel wat praktijkvoorbeelden gebruikt die de herkenbaarheid groter maken en de vertaling naar de eigen praktijk vergemakkelijken. Dit boek is een must voor iedereen die verslagen opmaakt en een dossier samenstelt en de jongere daarover op een duidelijke en begrijpbare manier wil informeren.

In duidelijk Nederlands: Spreken en schrijven voor iedereen / Vlaamse Overheid. - Brussel: Vlaamse Overheid, 2009. - 126 p.
URL: [http://taaltelefoon.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/In_duidelijk_Nederlands\(1\).pdf](http://taaltelefoon.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/In_duidelijk_Nederlands(1).pdf)
Vindplaats: pa 5.3 indu

Een brief, een e-mail, een presentatie, een sollicitatiegesprek, een gesprekje met de buurman... In al deze gevallen wil je niet alleen correct, maar ook gepast Nederlands praten. Met een potentiële werkgever praat je nu eenmaal anders dan met je buurman. Een snelle e-mail naar een vriend sluit je ook anders af dan een zakelijke brief naar je werkgever. En hoe zit dat nu eigenlijk met dialect, Nederlands, Vlaams en Algemeen Nederlands? Al die vragen en problemen over taalgebruik werden door de medewerkers van de taaltelefoon gebundeld in een zeer bruikbare gids. Die gids heet 'In duidelijk Nederlands: spreken en schrijven voor iedereen.' De redacteurs baseerden zich op de miljoenen vragen die ze kregen tijdens de tien jaar dat de taaltelefoon bestaat. Je kan de gids helemaal gratis downloaden op de website van taaltelefoon Vlaanderen. Op dezelfde website vind je ook een heleboel interessante informatie over spelling, afkortingen en verwijzingen naar

andere interessante taalwebsites. Vind je het antwoord op je vraag niet in de gids of op de webpagina's? Dan kan je je vraag voorleggen aan een van de medewerkers, via telefoon of via e-mail.

Onderweg / Wieringa, Tommy. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2009. - 56 p. - (Leeslicht). - ISBN 978-90-8696-0835: 8,00 euro
Vindplaats: pa 5.2 lees

In deze bundel vereenvoudigde reisverhalen lees je over een restaurant waar je nooit krijgt wat je bestelt. Een bus die van de weg afrijdt. En een medereiziger die altijd te weinig eet. Op reis kan er van alles gebeuren. En Tommy Wieringa weet dat heel treffend te beschrijven. Dit boek maakt deel uit van de Leeslicht-reeks: verhalen van bekende en minder bekende schrijvers in gewone taal.

Bij ons in het dorp / Terlouw, Jan. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2009. - 99 p. - (Leeslicht). - ISBN 978-90-8696-084-2: 10,00 euro
Vindplaats: pa 5.2 lees

Dit boek vertelt over het Nederlandse dorpsleven vlak na de Tweede Wereldoorlog. Centraal staan de drie vrienden Henk, Gijs en Hein. In hun dorp Caddum gebeurt meestal niet veel. Hein, Henk en Gijs vervelen zich dan ook vaak. Maar dan verdwijnt er een jongetje. Is hij dood? Of houdt iemand hem misschien gevangen? De vrienden gaan op onderzoek uit ... Dit boek maakt deel uit van de Leeslicht-reeks: verhalen van bekende en minder bekende schrijvers in gewone taal.

Milanese rijst: Een verhaal voor beginnende studenten Nederlands / Dingenouts, Michel. - Amsterdam: SNVT, 2005. - 55 p.

URL: http://snvt.taaluniversum.org/Taaluniversum/Milanese_Rijst/pdf/print2.pdf
Vindplaats: pa 5.2 mila

Milanese rijst is geschreven om beginnende studenten Nederlands plezier in het lezen en een beetje zelfvertrouwen te geven. Het materiaal is ontwikkeld voor lessen Nederlands aan een Italiaanse universiteit, maar is zeker geschikt voor alle (jong-) volwassen Nederlandse taallearners.

Tweestrijd / Appel, René. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2009. - 123 p. - (Misdadig). - ISBN 978-90-8696-082-8: 10,00 euro
Vindplaats: pa 5.2 misd

Boekje uit de reeks Misdadig, een serie makkelijk te lezen thrillers. In Tweestrijd is Manon gelukkig met haar rijke vriend Roy. Eindelijk hoeft ze niet meer in de slagerij van haar vader te werken. Maar hoe komt Roy aan zijn geld? Waarom werkt hij op zulke rare tijden? En waar komt het

bloed op zijn kleding vandaan? Manon begrijpt dat Roy met iets verschrikkelijks bezig is, maar is het wel slim om vragen te stellen?

Nederlands in woord & in beeld / Snik, Frans. - [S.l.]: [s.n.], 2006. - veelv.gpag.: 30,00 euro
Vindplaats: pa 2 nede

Het doel van de methode 'Nederlands in woord & in beeld' is om beginnende cursisten op een aangename manier de eerste 500 woorden aan te bieden en te laten memoriseren. Cursisten krijgen het Nederlands aangeboden in beeld en in geluid rondom een thema.

Enkele reis Europa: Nieuwkomers over hun leven in een nieuw land / Steutel, Willemijn. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2009. - 75 p. - (Een nieuw leven). - ISBN 978-90-8696-087-3: 10,00 euro
Vindplaats: pa 5.2 nieu

In dit boek vertellen migranten zélf hun verhaal. Bovendien is het geschreven in makkelijke taal, zodat migranten het ook zelf kunnen lezen. 'Enkele reis Europa' bevat openhartige interviews met nieuwkomers uit verschillende landen. Iedereen heeft zijn eigen reden om naar een vreemd land te komen. De een is op de vlucht, de ander komt voor de liefde en nog een ander wil 'gewoon' een betere toekomst. Eén ding hebben ze met elkaar gemeen: ze beginnen opnieuw. Vaak zonder familie en vrienden.

De opmaat: Naar NT2-niveau A2 / Beersmans, Maud; Tersteeg, Wim. - Amsterdam: Boom, 2009. - 289 p. - ISBN 978-90-8506-723-8: 29,90 euro
Vindplaats: pa 2 opma

'De opmaat' is een beginnerscursus Nederlands voor hoger opgeleide anderstaligen. De methode is geschikt voor het gebruik in groepsverband, maar ook voor zelfstudie. De cursus bestaat uit tien thema's, waaronder afspreken, vrije tijd, hobby's, gezondheid, onderwijs en je innerlijk en uiterlijk. Binnen elk thema komen de vier vaardigheden afwisselend aan bod. Elke les bevat een dialoog waarin bepaalde personen regelmatig terugkomen, authentieke teksten en vele oefeningen. Het materiaal komt van websites, folders, programma's, formulieren enzovoort. Bij het werkboek hoort toegang tot een website waarop al het multimediale materiaal te vinden is.

Radioboeken cd 20: Marjolein Februari. Hilde Van Mieghem. Jan Lauwereyns. Jan van Aken. Luc De Vos. Peter Verhelst. Hassnae Bouazza. Diane De Keyzer / [s.n.]. - Brussel: deBuren, 2009. - 4

cd's. - (radioboeken;20).
Vindplaats: pa 5.5 radi

Radioboeken zijn luisterverhalen van ongeveer 30 minuten, speciaal voor het Vlaams-Nederlands Huis deBuren geschreven en ingelezen door Vlaamse en Nederlandse auteurs. Radioboeken zijn ook gratis te beluisteren via de radio of op het internet.

Radioboeken cd 22: Josse de Pauw. Kris Lauwerys. Stephan Enter. Menno Wigman. Herman Koch. Arthur Japin. Nadia Dala. Stijn Vranken / [s.n.]. - Brussel: deBuren, 2009. - 4 cd's. - (radioboeken;22).
Vindplaats: pa 5.5 radi

Beschrijving: zie vorige titel.

Reis om de wereld in 80 dagen / Verne, Jules. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2009. - 60 p. - (Striproman). - ISBN 978-90-8696-086-6: 14,50 euro
Vindplaats: pa 5.2 stri

De serie Striproman bevat klassieke verhalen die iedereen kent en over beroemde personen. De tekeningen ondersteunen de betekenis van de tekst en vergroten het leesplezier. Dit verhaal speelt zich 150 jaar geleden af. In die tijd ging reizen langzaam. Toch wil Phileas Fogg een reis om de wereld maken. Hij wedt zelfs dat hij dat kan in 80 dagen. Maar onderweg gaat er van alles mis. Kan hij de weddenschap nog winnen?

Taal voor Arbeid: Module Blijven leren / van Sebille, Will; Pollen, Marleen. - Lelystad: IVIO-Didactiek, 2008. - 72 p.: 121,00 (hele pakket) euro
Vindplaats: pa 3.1 taal

Een vernieuwende methode gericht op het leren van taal. De methode is geschikt voor mensen met een laag taalniveau. Het uitstroomniveau is vergelijkbaar met het Europese eindniveau A1, op weg naar A2. In de methode wordt gebruik gemaakt van concrete situaties die vaak voorkomen op de werkvloer. De situaties zijn herkenbaar en de taal die wordt aangeleerd kan meteen in werksituaties worden toegepast. Elke module gaat in op de taalmoeilijkheden rondom een bepaalde competentie. Dit deel gaat over Blijven leren. Voorbeelden zijn Werken met woorden, Al werkend leren, Een nieuwe taak. Per module is een boekje downloadbaar met bijbehorende handleiding.

Taal voor Arbeid: Module Zoekkanalen gebruiken / van Sebille, Will; Pollen, Marleen. - Lelystad: IVIO-Didactiek, 2009. - 72 p.
Vindplaats: pa 3.1 taal

Beschrijving: zie vorige titel. Dit deel gaat over Zoekkanalen gebruiken. Voorbeelden zijn Werken met woorden, Op zoek naar schriftelijke informatie, Mondelinge informatie vragen en vaststellen.

Taal voor Arbeid: Module Een netwerkgesprek voeren / van Sebille, Will; Polten, Marleen. - Lelystad: IVIO-Didactiek, 2009. - 62 p.

Vindplaats: pa 3.1 taal

Dit deel gaat over Een netwerkgesprek voeren. Voorbeelden zijn: Werken met woorden, Het netgesprek voorbereiden, Het netgesprek voeren..

Aan dovemansoren = Oídos sordos / Madrid, Juan; Otten-Mulders, W., vert. - Groningen: BoekWerk, 1994. - 117 p. - ISBN 90-5402-101-2: 7,00 euro
Vindplaats: pa 5.5 twee

Een deurwaardersknecht krijgt te maken met het opportunisme van voormalige collega 's. De originele Spaanse tekst en de vertaling staan naast elkaar afgedrukt zodat het voor de lezer heel eenvoudig is om zijn of haar tekstbegrip te controleren.

De Linkshandige / Leskov, Nikolaj; Seinhorst, Gerard, vert. - Groningen: BoekWerk, 1990. - 155 p. - ISBN 90-71677-35-4: 11,50 euro
Vindplaats: pa 5.5 twee

Nikolaj Ljeskov (1831-1895) is een van de Russische realistische schrijvers, die vooral binnen eigen land grote populariteit geniet. 'De linkshandige' is een treffend voorbeeld van de gave van Nikoaj Leskov om de Russische samenleving raak te typeren. Het is een verhaal van een krachtmeting tussen Engelse en Russische smeden die elkaar in hun smeedkunst willen overtreffen. De originele Russische tekst en de vertaling staan naast elkaar afgedrukt zodat het voor de lezer heel eenvoudig is om zijn of haar tekstbegrip te controleren.

Verstaanbaarheid in de praktijk: Les-senpakket sjwa-klank voor anderstaligen / Everaerts, Elske; Janssens, Saskia; Lobelle, Marleen ...[et al.]. - Leuven: ACCO, 2009.
Vindplaats: pa 5.4 vers

Met dit boek willen de auteurs de aandacht voor de doffe 'e' of 'sjwa' stimuleren. Vaak merken cursisten deze klank onvoldoende op. De sjwa wordt weggelaten, vervangen of verkeerd uitgesproken. De sjwa is een zeer frequent gebruikte klank in onze taal. Een correct gebruik van de sjwa is dan ook uiterst belangrijk voor de verstaanbaarheid van cursisten NT2. Het lessenpakket is gebuiks-klaar en omvat een Handleiding en een Oefenboek. De Handleiding bestaat uit korte uitgewerkte lessen waarbij de sjwa-klank in verschillende woordvormen apart wordt ingeoefend (o.a. meervouden, woorden op -lijk, het imperfectum,...). De lessen evolueren steeds van receptief naar productief, eerst in woorden en vervolgens op zinsniveau en in korte tekstjes. Voor de cursisten is er het Oefenboek voor klassikaal gebruik, inclusief een cd met neerslag waarmee de cursist thuis kan oefenen.

- oefenboek / 96 p. - ISBN 978-90-334-7512-2: 16,00 euro
- handleiding / 98 p. - ISBN 978-90-344-7505-4: 24,00 euro

Verhalen van Nasreddin Hodja / Eenvoudig Communiceren. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2009. - 96 p. - (Volksverhalen). - ISBN 978-90-8696-090-3: 16,50 euro
Vindplaats: pa 5.2 volk

De reeks 'Volksverhalen' bestaat uit bekende verhalen uit verschillende landen, in eenvoudig Nederlands. De grappige verhalen van Nasreddin Hodja zijn in veel landen in het Midden-Oosten bekend. Met dit boek kunnen migranten hun eigen verteltraditie terugvinden in de taal van hun nieuwe land. De imam Nasreddin Hodja speelt de hoofdrol in elk van de 22 vertellingen. Hij houdt de mensen graag een beetje voor de gek. En hij doet de dingen vaak anders dan normaal. Nasreddin Hodja verzint voor elk probleem een oplossing. Maar hij heeft wel zo zijn eigen manier om tot die oplossing te komen.

1.1.3. Hulpmiddelen bij het taalonderwijs

Prisma miniwoordenboek: Nederlands - Chinees / Chinees - Nederlands / Du, Naizheng; Fong, Norma. - Utrecht: Het Spectrum, 2008. - 756 p. - (Prisma miniwoordenboeken). - ISBN 978-90-274-4181-2: 12,50 euro
Vindplaats: lg 1 chin

Dit boekje bevat ruim 30.000 trefwoorden en is dankzij een handig transcriptie- en uitspraakstelsel snel te gebruiken. Het bevat de actuele woordenschat van het Mandarijn-Chinees en het Nederlands, met uitdrukkingen en gezegden en een basisgrammatica van het Chinees.

Woordenboek voor correct taalgebruik / Theissen, Siegfried; Debrabandere, Peter. - Mechelen: Wolters Plantyn, 2005. - 334 p. - ISBN 978-90-301-8318-1: 22,45 euro
Vindplaats: lg 1 nede

Het Woordenboek voor correct taalgebruik is een onmisbaar naslagwerk voor iedereen die belang hecht aan een verzorgd en eigentijds taalgebruik. Het geeft antwoord op alle vragen i.v.m. het gebruik van het juiste woord, het juiste voorzetsel, de juiste zinswending, enz. Het is een volledige en betrouwbare gids voor Vlamingen en Nederlanders voor school, kantoor en thuis. Bij deze derde druk is ook een Oefenboek verkrijgbaar met een groot aantal praktische oefeningen (tweemaal 50 reeksen van 20 zinnen), waarvan de antwoorden zijn terug te vinden in het Woordenboek voor correct taalgebruik.

- Oefenboek, 110 p. - ISBN 978-90-301-8328-0: 11,25 euro

Nederlands NL nr.4: Pictogrammen woordenboek / [s.n.]. - Wemmel: de Rand vzw
URL: <http://www.oefenhierjenederlands.be/>
Vindplaats: lg 1 nede

Oefen je Nederlandse woordenschat met de pictogrammenboekjes. Je vindt er - per thema - grappige afbeeldingen. Het juiste Nederlandse woord staat eronder. Het vierde boekje leert je woorden die je op school, als je werk zoekt of in de crèche kan gebruiken. Je kunt de boekjes downloaden of de woordenboekjes gratis aanvragen via www.oefenhierjeNederlands.be.

Nederlands NL nr.2: Pictogrammen woordenboek / [s.n.]. - Wemmel: de Rand vzw
URL: <http://www.oefenhierjenederlands.be/>
Vindplaats: lg 1 nede

Oefen je Nederlandse woordenschat met de pictogrammenboekjes. Je vindt er - per thema - grappige afbeeldingen. Het juiste Nederlandse woord staat eronder. De thema's van deel 2 zijn: wonen, poetsen, afval, sorteren (gft, glas, huisvuil, kga, papier, pmd en afgedankte elektrische en elektronische apparaten), het lichaam, de dokter, de tandarts, het ziekenhuis, het ziekenfonds, de politie, het gemeentehuis, de bibliotheek, het station, het stadion en de schouwburg. Je kunt de boekjes downloaden of de woordenboekjes gratis aanvragen via www.oefenhierjeNederlands.be.

Nederlands NL nr.3: Pictogrammen woordenboek / [s.n.]. - Wemmel: de Rand vzw
URL: <http://www.oefenhierjenederlands.be/>
Vindplaats: lg 1 nede

Oefen je Nederlandse woordenschat met de pictogrammenboekjes. Je vindt er - per thema - grappige afbeeldingen. Het juiste Nederlandse woord staat eronder. In deel 3 vind je woorden over sport, vrije tijd (algemeen en muziek), cultuur, toerisme (algemeen, het vervoer en het weer) en huisdieren. Je kunt de boekjes downloaden of de woordenboekjes gratis aanvragen via www.oefenhierjeNederlands.be.

Prisma woordenboek Voorzetsels / Reinsma, Riemer; Hus, Will J.B. - Utrecht: Het Spectrum, 2005. - 272 p. - (Prisma). - ISBN 9789027416155: 16,50 euro
Vindplaats: lg 1 nede

'Prisma Voorzetsels' laat door middel van duidelijke voorbeelden zien hoe voorzetsels gebruikt worden in combinatie met andere woorden.

NT2 puzzelboek deel 2: Nederlandse woordpuzzels voor anderstaligen / [s.n.]. - Leersum: VanDorp Educatief, 2006. - veelv. gepag. - ISBN 978-90-77689-06-8: 5,70 euro
Vindplaats: lg 3 puzz

Dit puzzelboek voor anderstaligen is bedoeld als een speelse maar leerzame woordenschatoefening. U vindt in dit boekje 32 leerzame kruiswoordpuzzels met elk ongeveer 25 woorden en geschikt voor cursisten NT2 met leesvaardigheidsniveau A2. Veel van de 800 gebruikte woorden komen uit de NT2 basiswoordenlijst van de meest gebruikte Nederlandse woorden. Achterin vindt u van alle puzzels de oplossingen.

Nederlands- Swahili: Swahili- Nederlands woordenboek / Hesselink, H., samenst. - [S.l.]: [s.n.], 2008. - 112 p. - ISBN 909957438X: 8,00 euro
Vindplaats: lg 1 swah

Vertalend woordenboekje Nederlands - Swahili, Swahili - Nederlands.

1.2. Intercultureel onderwijs

Aan tafel! Samenwerken rond gezonde voeding op school / Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, Dienst Gezondheids promotie. - [S.l.]: [s.n.], 2007. - 200 p.: 25,00 euro
Doelgr.: 6 - 12
Vindplaats: or 3.2.5 aant

De didactische map 'Aan tafel!' bevat les-suggesties en werkbladen voor leerlingen van het eerste tot en met het vierde leerjaar basisonderwijs. In elk leerjaar kan worden gewerkt rond de actieve voedingsdriehoek en rond een gezond ontbijt. Dit maakt het mogelijk om gedurende meerdere schooljaren de kennis en vaardigheden van de leerlingen te verdiepen. Daarnaast zijn er voor de verschillende leerjaren telkens drie andere thema's uitgewerkt. Het eerste leerjaar kan nog kennismaken met fruit, tafelmanieren en boodschappen doen. Voor het tweede leerjaar staan groenten, gezonde voeding in een gezonde mond en smaken en geuren op het menu. Het derde leerjaar maakt kennis met de avonturen van voeding door het lichaam, brood en dranken. In het vierde leerjaar komen leerlingen meer te weten over melk en zuivelproducten, tussendoortjes en eten in de hele wereld. De teksten zijn ook beschikbaar op de bijgevoegde cd-rom. Daarnaast geeft het pakket een aantal suggesties om de schoolomgeving bij het project te betrekken en voorziet het in voldoende achtergrondinformatie over gezonde voeding en de verschillende thema's die in het pakket uitgewerkt worden zodat leerkrachten hun weg vinden doorheen het landschap van voedingsboodschappen.

De Axenpoppenkast / CEGO. - Leuven: CEGO Publishers, 2008. - [s.p.]. - ISBN 978-90-7876-563-9: 179,00 euro
Doelgr.: 5 - 7
Vindplaats: or 3.1.7 axen

Met deze axenpoppenkast kan je de axenroos in je klas tot leven brengen. De koffer bevat een theater met 3 decordoeckjes en 10 handpoppen in de vorm van 10 verschillende dieren: de leeuw, de havik, de pauw, de kameel, de schildpad, de wasbeer, de bever, de poes, de uil en de steenbok. Het boek "Spelen met de axenpoppen, scenario's voor een poppenspel" is ook opgenomen in de koffer en biedt je allerlei suggesties om via poppenkastverhalen de axen toegankelijker te maken voor kleuters. De verhalen zijn levendig en zitten vol humor en links naar het kleuterleven.

Kapitein Winokio is beestig: liedjesboek / Seresia, Winok; Revalk, Peter. - Ekeren: Prima Volta Comm.V, 2009. - 39 p. - ISBN 978-90-86110-08-7: 19,90euro
Doelgr.: 4 - 10
Vindplaats: or 3.2.7 axen

Dit leer- en oefenboek is gebaseerd op de gelijknamige cd "Kapitein Winokio is beestig". Op deze cd worden de tien dieren van de Axenroos voorgesteld aan de hand van een aanstekelijk, bij hun specifieke karaktertrekken passend deuntje. Maar ook de teksten zijn erg leuk: geen vergezocht of geforceerde, maar zinnige en tegelijk aantrekkelijke rijmelarijen voor kinderen. In meer dan één opzicht is dit plaatje dan ook even divers en kleurrijk als de bonte beestenboel die wordt opgevoerd. Het liedjesboek bevat een cd met alle liedjes.

Beestig Gezond / Van Houte, Hilde, projectlid; Wittebroodt, Isabelle; Martens, Veerle. - Sint-Niklaas: Abimo, 2008. - 400 [+14] p. - ISBN 978-90-5932-409-1: 70,00 euro
Doelgr.: 3 - 6
Vindplaats: or 3.1.5 bees

Evenwichtige voeding is één van de basisvoorwaarden voor een normale groei en ontwikkeling van het kind. Het is een basisbehoefte die bij bevrediging leidt tot een algemeen fysiek welbevinden. De school blijkt ook een belangrijke actor te zijn om het voedingsgedrag van jonge kinderen te beïnvloeden. Het is dan ook interessant om het thema 'evenwichtige voeding en beweging' als thema in de kleuterklas aan de orde te stellen en vooral om de kennis van de kleuters op dit vlak te verruimen. Naast het aanreiken van handvaten om een samenhangend gezondheidsbeleid op school uit te werken, biedt deze map tal van concrete activiteiten, suggesties en kopieerbladen. De 'actieve voedingsdriehoek' wordt uitgewerkt aan de hand van het prentenboek.

Begrijp me goed: Over misverstanden tussen jongeren bij flirten, daten en verkering [handleiding+DVD] / Rutgers Nisso Groep, kenniscentrum seksualiteit; De Trap, theaterschool voor en door jongeren. - Utrecht: Rutgers Nisso Groep, 2009. - 60 p.: 15,00 euro
Doelgr.: 14 - 18
Vindplaats: or 3.3.7 begr

Veel jongeren zijn op jonge leeftijd seksueel actief, maar zij missen soms het sociale inzicht en de communicatieve vaardigheden om respectvolle en prettige contacten aan te gaan. Door miscommunicatie kunnen er misverstanden ontstaan en worden soms zelfs (seksuele) grenzen overschreden. 'Begrijp me goed' is erop gericht om jongeren meer inzicht te geven in de mogelijke oorzaken en gevolgen van miscommunicatie in de omgang tussen jongens en meisjes en om hen inzicht te geven in hoe zij de communicatie zouden kunnen verbeteren. Het pakket bestaat uit een handleiding en een dvd met fragmenten die heel herkenbaar zijn voor jongeren. Het pakket is bruikbaar in het middelbaar (beroeps)onderwijs en in het jongerenwerk. 'Begrijp me goed' kan ingezet worden als opstap naar of verdieping van lessen seksuele en relationele vorming, als middel om stereotiepe rolpatronen aan de orde te stellen of als er signalen zijn rond miscommunicatie.

Beter omgaan met de emoties van kleuters: Met de methode van 'Het Toverbos' / Jeannin, Niki; Adriaenssens, Peter; Mertens, Els. - Tiel: Lannoo, 2009. - 157 p. - (Opvoedingsboeken). - ISBN 978-90-209-7619-9: 19,95 euro
Doelgr.: 2 - 6
Vindplaats: or 3.1.3 bete

Dit boek leert hoe je kleuters kunt helpen om te gaan met hun emoties. Door goed te kijken naar kinderen en het spel dat ze spelen, kunnen we namelijk veel afleiden over hun socialemotionele welzijn. Van daaruit kunnen we kleuters spelenderwijs sociale vaardigheden bijbrengen. Dit boek introduceert daarvoor onder meer het spel 'Het Toverbos'. Met deze methode, die een ruimte aanbiedt waar kinderen hun eigen verhaal kunnen vertellen aan de hand van dierenpoppen, worden kleuters weerbaarder, gaan ze zelf op zoek naar oplossingen en winnen ze aan zelfvertrouwen.

Contractwerk: Meer kinderen meer laten groeien [boek+dvd] / Heylen, Ludo; Van den Meerssche, Jurn. - Leuven: CEGO, 2009. - 116 p. - (EE-Cahier). - ISBN 978-90-78765-64-6: 22,00 euro
Doelgr.: 6 - 12
Vindplaats: or 3.2.3 cont

Met de EE-Cahiers wil men een relevante onderwijsthematiek hapbaar en concreet beschrijven met aandacht voor een beetje theorie, maar vooral met een richting en een houvast voor het dagelijkse handelen in de praktijk. De EE-Cahiers richten zich

voornamelijk op de leeftijdsgroep van 6- tot 12- jarigen. Dit cahier wil leerkrachten houvast geven in hun zoektocht om contractwerk steeds verder uit te bouwen. Er is aandacht voor het werken met stappenplannen, het formuleren van geschikte opdrachten, het belang van coöperatieve taken, het aansluiten bij de eindtermen en nog veel meer.

Emotie in het spel: Een spel rond de 4 basis-emoties Blij-Bang-Boos en Verdrietig = Game of emotions: Jeu de l'émotions / Jacobs, Magda. - Ochten: Rolf Onderwijs, [s.a.]. - 19 p.: 71,95 euro
Doelgr.: 4 - 7
Vindplaats: or 3.1.6 emot

'Emotie in het spel' is een spel rond de 4 basis-emoties: Bang, Boos, Blij en Verdrietig. Het is voornamelijk gericht op het uiten van emoties en het openstaan voor en het respecteren van de emoties van anderen. Het spel is gebaseerd op de acht intelligenties van Howard Gardner. Deze Amerikaanse psycholoog is vooral bekend geworden door zijn theorie over meervoudige intelligentie. Volgens hem is de vraag: "Hoe intelligent is een kind?" niet de juiste. Hij vraagt: "Hoe is een kind intelligent?". 'Emotie in het spel' biedt voldoende ruimte voor eigen regels of interpretatie. In de handleiding staan veel suggesties en een uitgebreide uitleg over de pedagogische waarde van het spel. Geschikt voor kinderen vanaf 4 jaar. Begeleiding is aangeraden voor een eerste ronde, maar vooral de oudere kleuters kunnen het nadien zelfstandig spelen.

Wat is vrijheid? / Brenifier, Oscar. - Leuven: Davidsfonds, 2009. - veelv. gepag. - (FiloSofie voor kids). - ISBN 978-90-79806-02-7: 14,50 euro
Doelgr.: 5 - 12
Vindplaats: or 3.2.3 filo

De reeks Filosofie voor kids is een eerste kennismaking met filosofie. Voor kinderen die een heleboel belangrijke vragen in hun hoofd hebben over zichzelf, het leven en de wereld. Voor volwassenen die samen met kinderen op zoek willen gaan, nadenken en een dialoog willen aangaan. Want kant-en-klare antwoorden vind je niet altijd!

Wie ben ik? / Brenifier, Oscar. - Leuven: Davidsfonds, 2006. - veelv. gepag. - (FiloSofie voor kids). - ISBN 90-76830-71-1: 14,50 euro
Doelgr.: 5 - 12
Vindplaats: or 3.2.3 filo

Bespreking zie vorige titel.

Full, Full, Full of Love / Coocke, Trish; Howard, Paul, ill. - London: Walker Books, 2004. - [25 p.]. - ISBN 9781844287826: 10,75
Doelgr.: 4 - 7
Vindplaats: or 3.1.5 full

Voor Jay Jay is zondag een feest. Dan gaat heel de familie bij oma eten: papa en mama, ooms en tantes, neven en nichten, vrienden. En Oma kan zo lekker koken en zoveel! Het is een fantastische dag.

Het Geheim van Youssef / Nielandt, Dirk, tekst; Tilley, Jan, educ. pakket; Mampaey, Sam, ill. - Antwerpen: de8; Beweging voor Kinderen zonder Papieren, 2009. - veelv. gepag.
Doelgr.: 9 - 12
URL: <http://www.hetgeheimvanyoussef.be>
Vindplaats: or 3.2.8 gehe

Het educatieve pakket 'Het geheim van Youssef' en het gelijknamige stripverhaal gaan over kinderen zonder papieren en zijn bedoeld voor de derde graad lager onderwijs. Na het lezen van de spannende strip, in gedrukte vorm of op de website, individueel of klassikaal, wordt er met het educatieve pakket verder op de inhoud ingegaan. Het hapklare lesmateriaal, de teksten en de spelletjes zijn te downloaden van de website. Op de website vindt u ook links naar relevante organisaties en informatiebronnen.

Het Geheim van Youssef / Nielandt, Dirk, tekst; Mampaey, Sam, ill. - Antwerpen: de8; Beweging voor Kinderen zonder Papieren, 2009. - 24 p. - ISBN 9789090246383: 3,00 euro
Doelgr.: 9 - 12
URL: <http://www.hetgeheimvanyoussef.be>
<http://vmc.be>
<http://www.vreemdelingenrecht.be>
Vindplaats: or 3.2.8 gehe

Dit spannende stripverhaal gaat over kinderen zonder papieren. Bij de strip werd een educatief dossier ontwikkeld voor de derde graad lager onderwijs. Na het lezen van de strip, in gedrukte vorm of op de website, individueel of klassikaal, wordt er met het educatieve pakket verder op de inhoud ingegaan. Het hapklare lesmateriaal, de teksten en de spelletjes zijn te downloaden van de website. Op de website vindt u ook links naar relevante organisaties en informatiebronnen.

PAV Gevoelens rond de dood / Van Roy, Ilse. - [S.l.]: [s.n.], [s.a.]. - veelv. gepag.
Doelgr.: 15 - 17 / beroepsonderwijs
URL: <http://www.klascement.net/docs/13502>
Vindplaats: or 3.3.6 gevo

Het pakket 'PAV Gevoelens rond de dood' is bedoeld voor leerlingen van de tweede graad BSO. De bundel behandelt verschillende aspecten van de dood: omgaan met overlijden, het skelet, sterftecijfers, rouwen in verschillende culturen, de dood in verschillende godsdiensten en culturen. Er wordt gebruik gemaakt van divers bronnenmateriaal en er komen verschillende actieve werkvormen aan bod. De

activiteiten sluiten aan bij de verschillende leerplandoelen (taalvaardigheden, ondersteunende, maatschappelijke en wiskundige vaardigheden). 'PAV Gevoelens rond de dood' bestaat uit een uitgebreide lesvoorbereiding, een leerlingenbundel, oplossingsleutel en een spelkwartet rond het thema.

Gevoelens en emoties / [s.n.]. - Zelhem: Nienhuis, [s.a.]. - [s.p.]. - (Toys for Life): 94,90 euro
Doelgr.: 4 - 6
Vindplaats: or 3.1.6 gevo

Met het spel 'Gevoelens en emoties' worden kinderen gestimuleerd op een speelse manier gevoelens in het algemeen, maar ook hun eigen gevoelens, uit te beelden en er over te praten. In het spel komen de vier basisemoties aan bod die voor jonge kinderen het meest herkenbaar zijn: blij, boos, bang en verdrietig. De handleiding geeft, naast uitleg over het bordspel, nog enkele suggesties om rond gevoelens te werken met het materiaal uit de kist.

Handicap Vormingsmap / Jeugdendienst Sjalom vzw; Troeffel vzw; Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw... [et al.]. - Opglabbeek: Achilles vzw, 2009. - 130 p.
Doelgr.: jongerenwerking / kinderwerking / vormingswerk
Vindplaats: or 3.2.2 hand

Organisaties die kadervorming in het jeugdwerk organiseren kunnen een krachtige motor zijn om inclusie van mensen met een handicap te stimuleren en sterker te maken. Heel wat organisaties willen dit thema in hun cursussen integreren, maar weten niet hoe ze dit kunnen doen. Daarom ontwikkelden vier jeugdorganisaties in samenwerking met de 5 provinciale jeugddiensten het werkinstrument 'Handicap Vormingsmap'. De map bevat een groot aantal speelse en ervaringsgerichte werkvormen om met het thema aan de slag te gaan op een animatorcursus in het jeugdwerk. De map richt zich dus in eerste instantie naar de instructoren die animator- en hoofdanimatorcursussen in het jeugdwerk begeleiden.

Heeft vriendschap een kleur? / Scheffler, Ursel; Lieffering, Jan, ill. - Antwerpen: De Vries-Brouwers, 2005. - 25 p.: 14,10 euro
Doelgr.: 5 - 7
Vindplaats: or 3.2.4 heef

Verhaal over een dag in de kleuterklas van Mark. De kinderen ontdekken onder leiding van de juf dat ze niet alleen uiterlijk verschillen, maar ook op andere gebieden. Ze leren dat elk kind uniek is. Als Marks moeder hem na school niet op kan halen, mag hij mee naar huis met Kari, een meisje van Turkse afkomst, waar hij ontdekt dat mensen ook qua geloof kunnen verschillen en hij leert er iets over de islam. Als Marks vader hem uiteindelijk komt halen, praat hij

honderduit over wat hij die dag allemaal geleerd heeft. Realistisch prentenboek dat op een duidelijke manier laat zien hoe kleuters in de klas met het thema 'verschillend zijn' bezig kunnen zijn. De tekst is vrij uitgebreid en is bestemd om informatie over het thema over te brengen. Geschikt voor gebruik in de al dan niet multiculturele kleuterklas, maar zeker ook als kennismaking voor kleuters en hun ouders buiten school met het begrip 'anders' in relatie tot een niet-christelijke achtergrond.

Ik ben nummer dertien: Werken rond (depressieve) gevoelens / Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, Dienst Gezondheids promotie. - Brussel: Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, 2004. - veelv. gepag.: 18,00 (pakket)
Doelgr.: 10 - 12
Vindplaats: or 3.2.6 ikbe

Het project 'Ik ben nummer dertien' in samenwerking met Skoebidoe, de CM-kinderservice, wil kinderen leren (depressieve) gevoelens te herkennen en er op een gepaste manier mee om te gaan. Anderzijds wil CM ook taboedoorbrekend werken en de omgeving van kinderen informeren over depressie bij kinderen. Het gelijknamige didactische pakket kan gebruikt worden door leerkrachten van de 3de graad lager onderwijs, CLB-medewerkers, jeugdleid(st)ers en welzijnswerkers. De map bevat een bundeling van concreet uitgewerkte lessuggesties, methodieken en achtergrondinformatie rond de thema's (sombere) gevoelens en depressie. Voor een aantal werkvormen vormt het boek 'Ik ben nummer dertien' de rode draad. De werkvormen bevatten verschillende expressievormen zoals beweging, dans, verbale expressie, muziek, beeldende expressie..., voor gebruik in kleine groepjes of in hoekenwerk. Er werd rekening gehouden met de eindtermen wereldoriëntatie en de vakoverschrijvende eindtermen sociale vaardigheden.

Ik ben Pomme / Dieltiens, Kristien; De Graef, Stefanie, illust. - Wielsbeke: De Eenhoorn, 2008. - 25 p.: 13,95 euro
Doelgr.: 6 - 9
Vindplaats: or 3.2.5 ikbe

Pomme vertelt ons wat er aan haar geboorte voorafging. Haar moeder kwam uit Afrika in ons land aan. Ze zocht een nieuwe thuis en vond de liefde van haar leven. Haar vader hielp haar moeder om een plaatsje te veroveren in het nieuwe land, een land waar deuren en luiken vaak dicht blijven voor wie van ver komt. Pomes moeder leerde de deuren te openen. En weer te sluiten. Een poëtische vertelling van de zoektocht van twee mensen naar een thuis en naar de acceptatie van hun omgeving.

Ik voel een voet! / Rinck, Maranke; van der Linden, Martijn. - Rotterdam: Lenniscaat, 2008. - 26 p. - ISBN 978-90-477-0118-7: 39,95
Doelgr.: 3 - 6
Vindplaats: or 3.1.4 ikvo

Van het prentenboek 'Ik voel een voet!' is - in samenwerking met blinde kinderen en hun onderwijzers in India - een speciale handgemaakte editie voor blinde en slechtziende kinderen gemaakt (+ 4 jaar). Vijf dieren slapen 's nachts in een hangmat. Het is pikdonker. Plotseling hoort de schildpad iets. Wat zou dat zijn? Van schrik vallen ze uit de hangmat. Eén voor één gaan ze op onderzoek uit. Het verhaal sluit aan bij de ervaringswereld van een blind kind, dat - net als de dieren in het boek - voelend en luisterend de wereld ontdekt. De speciale editie is niet alleen voorzien van braille, de illustraties zijn omgezet in een tactiele ervaring. Daarbij is gebruik gemaakt van materialen die zoveel mogelijk aansluiten bij wat een blind kind ervaart.

Initiatief en sociale relaties: Sleutelervaringen voor peuters en kleuters = Initiative and Social Relations [DVD] / High/Scope Educational Research Foundation. - Utrecht: NJI, 2006. - 58 min. - (Kaleidoscoop).: 25,00 euro
Doelgr.: 2 - 6 / kinderopvang / kleuterleid[st]ers
Vindplaats: or 3.1.7 init

De educatieve methode Kaleidoscoop maakt gebruik van sleutelervaringen (vergelijkbaar met ontwikkelingsgebieden). Deze geven een gedetailleerd beeld van de handelingen die typerend zijn voor jonge kinderen en de soorten kennis en ervaringen die zij opdoen. Deze dvd laat de negen sleutelervaringen van 'Initiatief en sociale relaties' zien. Ook komen strategieën aan bod waarmee leidsters en leerkrachten de ontwikkeling van deze sleutelervaringen bij jonge kinderen kunnen ondersteunen. Met het programma onderdeel 'Initiatief en sociale relaties' leren jonge kinderen om zelfstandig te kiezen en om plannen te maken en ze uit te voeren. Ook leren ze hechte relaties aan te gaan, samen te spelen en respect en sensitiviteit voor anderen te tonen. Zo ontwikkelen kinderen zich tot sociale en competente individuen.

Is van MIJ!: Reageren op problemen en conflicten = It's Mine! Responding to Conflicts and Problems [DVD] / High/Scope Educational Research Foundation. - Utrecht: NJI, 2006. - 40 min.: 25,00 euro
Doelgr.: kinderopvang [medewerkers]
Vindplaats: or 3.1.7 isva

Deze dvd laat zien hoe leidsters conflicten tussen heel jonge kinderen (0 tot 3 jaar) kunnen voorkomen en oplossen. Aan bod komen strategieën om sensitief en positief te reageren op sociale conflicten en strate-

gieën om conflicten te voorkomen. Andere strategieën gaan over hoe leidsters op een positieve manier grenzen kunnen stellen en kinderen kunnen helpen conflicten op te lossen. Door dit al van jongs af aan te leren, ontwikkelen kinderen vaardigheden op het gebied van taal, redeneren en omgaan met andere kinderen.

Jongeren tegen geweld... Geweldig! / Fossey, Koen. - Mechelen: Jeugd & Vrede vzw, 2007. - 10,00 euro
Doelgr.: 12 - 18
Vindplaats: or 3.3.8 jong

Een affichereeks om met jongeren na te denken over de vele facetten van geweld. Elke poster zet een ander facet van "geweld en jongeren" in de kijker. Het educatief pakket geeft achtergrondinformatie en links naar andere verwante organisaties evenals enkele suggesties om met de affiches te werken.

- 10 affiches
- Educatief pakket bij de affichereeks, 45 p.

De methode Kids' Skills: Op speelse wijze vaardigheden ontwikkelen bij kinderen / Furman, Ben; van der Kaaij, Peter, vert. - Soest: Nelissen, 2006. - 160 p. - ISBN 978-90-244-1745-2: 16,60 euro
Doelgr.: 4 - 10
URL: <http://www.kidsskills.org>
Vindplaats: or 3.2.7 kids

De methode Kids' Skills is een speelse, praktische benadering voor het oplossen van moeilijkheden waarmee kinderen geconfronteerd worden. Centraal staat het idee dat de meeste problemen - angsten, slechte gewoonten of stoornissen die verband houden met slapen, urineren en defaeceren - kunnen worden gezien als vaardigheden die onvoldoende zijn ontwikkeld. Het kind wordt uitgenodigd om actief mee te werken aan het opbouwen van vaardigheden en het zoeken van oplossingen. De methode bestaat uit 15 stappen. Deze kunnen opgevat worden als een programma dat van begin tot eind wordt uitgevoerd of als een verzameling op zichzelf staande ideeën die u creatief kunt gebruiken in situaties die zich daartoe lenen. Kids' Skills is bedoeld voor kinderen vanaf 4 jaar. Met behulp van het werkboek kan het kind werken aan drie verschillende vaardigheden.

- Mijn Kids' Skills Vaardighedenboek: Ik kan het met een beetje hulp! / werkboek, 61 p.: 12,00 euro

Kleine mensen... Grote Vrienden!: Boeiende maandthema's voor 8-plussers / Winkels, Femke, eindred.; Oostindier, Catharina, eindred. - Nederland: Uitgeverij EFD, [s.a.]. - 92 p. - ISBN 9789081001656: 35,00 euro
Doelgr.: 8 - 12
Vindplaats: or 3.2.5 klei

Met deze kopieermap werk je rond verschillende maandthema's. Aan de hand van tien speciaal voor dit project geschreven liederen worden de thema's die aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen praktisch uitgewerkt. Elk thema en de bijbehorende verwerking staan los van de andere thema's. Dit maakt dat je perfect in kunt spelen op de aanwezige behoeften van zowel de leerkracht als de leerlingen. De liedjes staan op een bijgevoegde cd. De map bevat ook partituren met akkoorden en gitaartabs.

Knap: Tips, verhalen, poëzie en ervaringen rondom het zelfvertrouwen en meervoudige intelligenties van kinderen / Helmond: onderwijs maak je samen, 2009. - 37 p.: 4,72 euro
Doelgr.: 6 - 12
Vindplaats: or 3.2.3 knap

Met dit boekje willen de auteurs mensen in het onderwijs bewust maken van meervoudige intelligentie. Aan de hand van praktijkvoorbeelden, ervaringen van leerkrachten en leerlingen wordt de link tussen meervoudige intelligentie en zelfvertrouwen geïllustreerd. Het boekje eindigt met concrete tips om het zelfvertrouwen van leerlingen te vergroten door te werken met meervoudige intelligentie in de klas. De tips zijn per intelligentie beschreven en zijn eenvoudig te integreren in het lesaanbod.

Koosje en het donker / Keunen, Beatrice, tekst; Koolhof, Wietke, ill. - Amsterdam: SWP, 2009. - 27 p. - ISBN 978-90-8560-548-5: 14,90 euro
Doelgr.: 6 - 8
Vindplaats: or 3.2.6 koos

De zevenjarige Koosje is elke avond bang om te gaan slapen. In het donker neemt de fantasie het over van de werkelijkheid. Koosje gebruikt haar fantasie juist om niet meer bang te zijn. Ze geeft haar angst een plek en leert er vrienden mee te worden.

Lies en Kleine Kater / De Vos, Rosemarie. - Laakdal: de rêverie, 2009. - [26]. - ISBN 9789081371902: 12,95 euro
Doelgr.: 4 - 6
Vindplaats: or 3.2.6 lies

Lies en Kleine Kater zijn de beste vriendjes. Ze zijn onafscheidelijk maar daar steekt een boze hond een stokje voor en Kleine Kater gaat dood. Lies is erg verdrietig en mist Kleine Kater heel erg. Gelukkig is er Paarse Poes... Een prentenboek over vriendschap, verlies en verdriet dat zowel ouder als kind helpt de emoties rond het verlies van een geliefde te verwoorden.

Nasim en Natalie / Feller, Pieter; Abdelloui, Najiba. - Amsterdam: Moon Uitgevers, 2008. - 120 p. - ISBN 978-90-488-0054-4: 11,95 euro
Doelgr.: 7 - 10
Vindplaats: or 3.2.4 nasi

Nasim is zeven jaar en woont in een twee-onder-een-kapwoning. Op een dag krijgt hij een nieuw buurmeisje.: Natalie. Ze is ook zeven en komt bij Nasim in de klas. Iedere dag lopen ze samen naar school en ze spelen vaak bij elkaar. Veel dingen in beide gezinnen zijn hetzelfde maar er zijn ook veel verschillen. Natalie probeert met Nasim en zijn familie mee te doen aan de ramadan, maar dat valt nog niet mee. Ook gaat ze stiekem met Nasim mee naar de koranschool. En wanneer Nasim tanden wisselt, leert hij van Natalie alles over de tandenfee! Een vrolijk boek over twee culturen onder een dak.

Oogjes open!: Ervaringsgericht werken met kleuters rond zien en beelden: Een educatief project rond het prentenboek 'Mie Piraat', over zien en beter zien dankzij technologie / Deboes, Omer; Laevers, Ferre; Moons, Julia. - Leuven: CEGO, 2008. - 35 + [27] p. - ISBN 978-90-78765-07-3: 89,00 euro (kit)
Doelgr.: 3 - 6
URL: <http://www.cego.be>
Vindplaats: or 3.1.3 oogj

'Oogjes open!' is het tweede deel van een reeks didactische pakketten rond zintuigen en technologie voor jonge kinderen. Om een ervaringsgerichte aanpak mogelijk te maken, werd het pakket opgebouwd rond een set met allerlei instrumenten en opstellingen. Het prentenboek "Mie Piraat" dompelt de kinderen onder in de wereld van een konijntje dat bang is in het donker, maar dat gaandeweg leert dat er dieren zijn die wél kunnen zien in het duister én dat er technologische hulpmiddelen zoals de nachtkijker bestaan om te kunnen zien zonder het daglicht. De handleiding biedt, naast achtergrondinformatie over wat er bij 'zien' komt kijken en hoe je met het pakket werkt, 26 activiteiten rond experimenten met materialen en beelden. Op de CD-ROM kunnen de kinderen het verhaal van Mie Piraat zelfstandig bekijken en beluisteren. De beelden kunnen door de leerkracht ook gebruikt worden als 'projectiemateriaal'. Via de cd-rom kunnen de kinderen ook op virtuele wijze kennismaken met de effecten van een nachtkijker. Bij de activiteiten horen opdrachtkaarten die de kinderen op weg zetten in het experiment. De kaarten kunnen ook als instrument voor zelfevaluatie worden gebruikt of als een 'herhalingsfiche' voor thuis. Tenslotte bevat het pakket een set materialen om mee te experimenteren, bestaande uit een lens, spiegels, gekleurde mica, kartonnen poppetjes, stickers en een periscoop.

- Mie Piraat / prentenboek, [32 p.] - ISBN 978-90-5838-435-5

Papa, wat is een handicap? / Mertens, Pierre. - Antwerpen: Uitgeverij Vrijdag, 2009. - 64 p. - ISBN 978-90-6001-043-9: 10,00 euro
Doelgr.: 6 - 12
Vindplaats: or 3.2.4 papa

In 'Papa, wat is een handicap?' zet de auteur zijn persoonlijke visie uiteen op de waarde van mensen met een handicap en analyseert samen met zijn zoon van 11 jaar wat leven met een handicap betekent, waarin mensen met een handicap verschillen, maar vooral hoe ze op ons lijken. De auteur hanteert de stijl van het boek 'Papa, wat is een vreemdeling' van Tahar Ben Jelloun omdat volgens hem de wereld op dezelfde manier naar andere culturen kijkt als naar mensen met een handicap: doorgaans vanuit de eigen angst voor al wat anders is, herleidt men die ander tot zijn anders-zijn en ziet men de ander niet als de totale mens die hij/zij is.

Samen lachen = Samen leven [Junior] [DVD+brochure] / Temmermans, Matthias, regie; Larssen, An, prod. - [S.l.]: Conception, 2009. - 34:54 min.: 7,50 euro
Doelgr.: 7 - 12
URL: www.samenlachen.be
Vindplaats: or 3.2.4 same

Dit is de junior-editie van de eerder uitgebrachte dvd+brochure voor het middelbaar onderwijs 'Samen Lachen = Samen Leven'. Ook deze editie vertrekt vanuit de filosofie: als je met elkaar kunt lachen, kun je ook samen leven. De dvd bestaat uit drie grote delen: een verslag van de workshops op verschillende Vlaamse scholen waarbij werd nagedacht over humor en diversiteit; een animatiefilm, gemaakt door kinderen van acht tot twaalf jaar, met als thema 'samen werken aan een vrolijke, kleurrijke wereld'; een verzameling humoristische sketches. De sketches kunnen dienen als vertrekpunt voor een gesprek over gelijkenissen en verschillen, humor en clichés.

Vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen die relevant zijn voor een 'School zonder Racisme'... én suggesties om ze na te streven!... een poging tot verticale opbouw vanaf de basisschool tot de 3de graad in de secundaire school / School zonder Racisme Limburg. School zonder Racisme Limburg vzw: [s.n.], 2009. - 21 p.
Doelgr.: 6 - 18
Vindplaats: or 3.2.3 vako

School zonder Racisme formuleerde een aantal suggesties om de vakoverschrijdende eindtermen (VOET) en ontwikkelingsdoelen (VOOD) voor lager- en secundair onderwijs te realiseren. In het secundair onderwijs kunnen bepaalde vakgebonden eindtermen ook bereikt worden via deze uitvoeringssuggesties. Het document is te downloaden via de site van School zonder Racisme Limburg.

Wat kun je doen als je te veel piekert?: Een help-oefenboek voor kinderen / Huebner, Dawn; Matthews, Bonnie, ill. - Amsterdam: SWP, 2009. - 80 p. - (Watkun-je-doen-boeken). - ISBN 978-90-8560-556-0: 14,90euro
Doelgr.: 6 - 12 / ouders
Vindplaats: or 3.2.6 watk

Kinderen die angstig zijn, worden gevangen gehouden door hun eigen zorgen. Dit help-oefenboek wil kinderen in de basisschoolleeftijd en hun ouders leren om met zorgen om te gaan. Aan de hand van een duidelijk stappenplan en verschillende teken- en schrijfopdrachten ontwikkelen ze vaardigheden om hun angst en bezorgdheid te verminderen.

Wat kun je doen als je te snel boos bent?: Een help-oefenboek voor kinderen / Huebner, Dawn; Matthews, Bonnie, ill. - Amsterdam: SWP, 2009. - 96 p. - (Wat-kun-je-doen-boeken). - ISBN 978-90-8560-555-3: 14,90 euro
Doelgr.: 6 - 12 / ouders
Vindplaats: or 3.2.6 watk

Kinderen hebben de neiging om boosheid te ervaren als iets dat hen overkomt. Dit help-oefenboek wil kinderen in de basisschoolleeftijd helpen om deze passieve reactie op boosheid te veranderen en minder fel te reageren als er iets fout gaat. Duidelijke stap-voor-stap instructies en opdrachten om te tekenen en te schrijven, leren hen vaardigheden aan die samenhangen met het verminderen van hun probleem.

Ziggi is verliefd! / Vanherbergen, Hanne; Vergauwen, Svenja; Hulin, Mieke. - Mechelen: Jeugd en Seksualiteit vzw, 2009. - [s.p.]. - ISBN 978-90-765-0439-1: 21,45 euro
Doelgr.: 8 - 10
Vindplaats: or 3.2.6 ziggi

Ziggi is verliefd is een educatief spel voor kinderen van 8 tot 10 jaar rond de thema's gevoelens, graag zien, lichaam en seksualiteit. Kinderen van 8 tot 10 jaar zijn bezig met relaties en seksualiteit, maar dit is niet altijd even duidelijk. Ze voelen aan dat het een "geladen" onderwerp is. Met dit spel krijgen kinderen de kans om rond relaties en seksualiteit te spelen en ervaringen uit te wisselen. De spelers moeten zo snel mogelijk de liefdesbrief van Ziggi het nijlpaard samenstellen. Om dit te bereiken moeten ze verschillende opdrachten rond de thema's gevoelens, graag zien, lichaam, seksualiteit en zintuigen uitvoeren.

1.3. Ander didactisch materiaal

1.3.1. Basis- en secundair onderwijs

Hoe-tjes kaarten / Onderwijs Maak Je Samen. - Helmond: Onderwijs maak je samen, 2009. - [s.p.]: 22,65 euro
Vindplaats: or 5.1.2 hoet

Hoe maak je een werkstuk of een goede mindmap? Waar kan je goed informatie op het internet vinden? Hoe presenteer je iets? De Hoe-tjes zijn informatiekaarten die op deze en meer vragen antwoord geven. Ze zijn ontwikkeld om hulp en

of verdieping te bieden op specifieke vaardigheden. De kaarten kunnen ingezet worden bij een projectwerk maar kunnen ook houvast bieden tijdens klassikale opdrachten, zelfstandig werken, een instructie of verdiepingsopdrachten. Ze zijn verdeeld over de verschillende fasen die passen binnen de structuur van een onderzoek: leervragen, informatie verzamelen, verwerken informatie, presentatie.

Lezen, Schrijven, Spellen en ICT: Studievaardigheden verbeteren / Oostrik-Cornelissen, Nelly. - Antwerpen: Garant, 2009. - 213 p. - ISBN 978-90-441-2247-3: 29,00 euro
Doelgr.: 15 - 18 / volwassenen
Vindplaats: or 5.2.2 leze

Dit (zelf)studieboek voor oudere leerlingen met dyslexie of andere lees- en leerproblemen behandelt in acht hoofdstukken de basisvaardigheden van lezen, schrijven en spellen. Eerst leert de leerling meer over zijn persoonlijke leerstijl en studievaardigheden. Er wordt veel aandacht besteed aan de mogelijkheden van de tekstverwerker, andere ict-hulpmiddelen en internet. In dit boek leren ze deze hulpmiddelen ook systematisch in te zetten bij lezen en schrijven. Maar ook het handschrift verbeteren krijgt aandacht. Vanuit het zelf schrijven van teksten komt het samenvatten van gelezen teksten aan de orde. Werkwoordspelling en ontleden worden behandeld als hulpmiddelen bij schrijven en lezen. Waar dat mogelijk is, wordt de koppeling naar de vreemde talen gemaakt. Het boek kan in zijn geheel worden doorgewerkt maar ook per hoofdstuk, naar behoefte. Alles kan meteen ingeoeft worden met instap- en evaluatietoetsen, kopieerbladen, overzichten en werkschema's, die ook als afdrukbare documenten op een bijgevoegde cd staan.

In het rijk der beelden ben ik koning: Kijk en luister naar beelddenkers / Jacobs, Magda; Labrujère, Tineke. - [S.I.]: Boek in Beeld, 2007. - 100 p. - ISBN 9789078102038: 32,00 euro
Doelgr.: 12 - 18 / volwassenen
Vindplaats: or 5.2.2 rijk

Een informatief boek over beelddenken. Naast informatie over de werking van het brein en het geheugen vind je in dit boek verhalen en antwoord op tal van vragen: Hoe ervaar je de wereld als je in beelden denkt? Wat zijn de sterktes en wat zijn de zwaktes? Waarom word je vaak niet begrepen? Waarom ben je snel in denken en traag met woorden? Waarom worden je kwaliteiten en gaven niet gewaardeerd op school en op het werk? Naast inzicht en begrip bevat dit boek ook leertips voor de leerkracht op school en voor de beelddenker zelf.

1.3.2. Volwassenenonderwijs

Basispakket SOA/HIV-Bestrijding voor de Medische Opvang Asielzoekers / GGD Rotterdam. - Amsterdam: Soa Aids, 2005. - veelv.gpag.: 20,00 euro
URL: <http://www.soa-aids.nl/documenten/basispakketsoahiv-moa.doc>
Vindplaats: pa 8.9.3 basi

Dit basispakket is het resultaat van een werkconferentie rond soa/hiv-bestrijding bij asielzoekers, waaruit bleek dat er behoefte was aan ondersteuning op de terreinen: beleid, deskundigheidsbevordering, materialen, methodieken en netwerk/casuïstiekbespreking. Voor elk deel terrein zijn producten gemaakt. Naast een introductie waarin de omschrijving van het product staat, is in sommige gevallen het gehele product bijgevoegd in het basispakket. In andere gevallen is aangegeven op welke manier het product te bestellen of te downloaden is.

D.R.U.K. of A.D.H.D.?: Een educatief pakket rond ADHD voor allochtone ouders / Cuadros Peres, Romina; Bouckaert, Mattias. - Leuven: Acco, 2009. - 95 p. - ISBN 978-90-334-7576-4: 24,50 euro
URL: www.uitgeverijacco.be/drukofadhd
Vindplaats: pa 8.1.1 druk

Hoe leg je aan een allochtone ouder uit waar gewoon druk gedrag stopt, en ADHD begint? Wat maakt dat hulpverlening er moeilijk in slaagt allochtone gezinnen te bereiken? En vooral: wat kunnen we eraan doen? Met de steun van de Koning Boudewijnstichting ontwikkelde het behandelingscentrum Espero een educatief pakket op maat van allochtone gezinnen. Werken met beeldmateriaal, met interactieve opdrachten en werken in groep kreeg daarbij bijzondere aandacht. Het boek combineert relevante achtergrondinformatie over ADHD met concrete instrumenten om aan de slag te gaan. Via een ondersteunende website kan extra materiaal gedownload worden.

Goed zorgen voor je ouders: Een project over mantelzorg / PRIC. - Hasselt: PRIC, 2009. - [s.p.].
Vindplaats: pa 8.8 goed

Het vormingspakket 'Goed zorgen voor je ouders', beschikbaar in verschillende talen, wil mantelzorgers informeren over het begrip "mantelzorg" en de mogelijkheden die in Vlaanderen geboden worden om hen te ondersteunen. Het pakket bevat een handleiding voor de organisatie van groepsbijeenkomsten met allochtone mantelzorgers. Via een powerpointvoorstelling en een fotospel worden de noden en behoeften van mantelzorgers geïnventariseerd en besproken met verantwoordelijken uit de thuiszorg. Het pakket bevat ook de brochure 'Steun aan allochtone mantelzorgers', die diverse diensten in de zorg- en welzijnssector op de hoogte wil brengen van de situatie, wensen en bekommernissen van alloch-

tone mantelzorgers en concrete voorbeelden wil geven van hoe ze hen kunnen ondersteunen. Het pakket is beschikbaar in vier talenversies: Nederlands, Spaans, Turks en Marokkaans.

Moeder Land: Op reis met moeders van de wereld / Forero B., Rocio J.; Oomen, Joep, vert. - Antwerpen: Stad Antwerpen Steunpunt Opvoedingsondersteuning, 2009. - 139 p.
Vindplaats: pa 8.1.1 moed / ge 07.1 moed

In dit boekje reizen we met tien vrouwen mee, in de tijd - naar de momenten waarop ze zelf kind waren - en in de ruimte - naar de landen waaraan ze nog intense herinneringen bewaren. Allen wonen ze in Antwerpen, maar de meeste van hen hebben hun roots buiten België. Wat ze gemeenschappelijk hebben is hun 'mama-zijn'. 'Moeder Land' is het resultaat van het project opvoedingsverhalen van het Antwerpse steunpunt opvoedingsondersteuning in samenwerking met het Intercultureel Vrouwen centrum Antwerpen. Men ging op zoek naar moeders die opvoedingsverhalen uit verschillende culturen vertellen. Belangrijk aandachtspunt hierbij was het achterhalen hoe deze moeders omgaan met de cultuurverschillen tussen hun land van herkomst en de Antwerpse / Belgische situatie. Rocio Ferero vormde de verhalen om tot literaire en gevoelsvolle portretten. Achteraan in het boek staan de foto's van alle moeders, dochters en zonen die meewerkten aan het project.

Praten / Adriaenssens, Peter. - Tiel: Lannoo, 2008. - 119 p. - (Lannoo Help Kids). - ISBN 978-90-209-8051-6: 9,95 euro
Vindplaats: pa 8.1.1 help

Dit boekje gaat over communiceren met je kind. Uitgangspunt is dat ouders en andere opvoeders moeten weten wat er in het hoofd van kinderen omgaat om er goed mee te kunnen praten. Het eerste hoofdstuk gaat onder andere over de gelaagdheid van sommige boodschappen van volwassenen en het onvermogen van het kind om daarmee om te gaan, het verschil tussen ik- en jij-boodschappen en hoe het verleden van een ouder zijn reacties op de eigen kinderen kan bepalen. In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op de ontwikkeling van het spreken. De auteur geeft ook suggesties om het spreken met elkaar op het juiste spoor te houden. In het derde hoofdstuk komt het sterkmakende karakter van praten aan bod. Door te praten krijgt het kind waarden en normen aangereikt die het kan verinnerlijken, leert het nadenken over bepaalde situaties, enz.. Hoofdstuk vier gaat over het oplossen en voorkomen van gedragsproblemen door praten. In hoofdstuk vijf heeft men het over het positieve effect van praten over seks. Het zesde hoofdstukje richt zich tot elke volwassene die beroepsmatig met kinderen moet praten.

Leren / de Vriendt, Willem. - Tiel: Lannoo, 2008. - 119 p. - (Lannoo Help Kids). - ISBN 978-90-209-7815-5: 9,95 euro
Vindplaats: pa 8.1.1 help

Dit boekje uit de Help Kids reeks gaat over leren leren. Steeds meer kinderen hebben moeite om alle leerstof die ze op school krijgen, goed te verwerken. Dit boekje toont op een bevattelijke manier hoe je leren het beste aanpakt, en hoe je als ouder je kind daarbij kunt helpen en begeleiden.

Huiswerkbegeleiding: Een gids voor ouders en begeleiders / Harm, Thomas. - Barneveld: HNB Nelissen, 2009. - 96 p. - ISBN 97890244-18084: 10,00 euro
Vindplaats: pa 8.2.1 huis

In dit boek gaat de auteur in op de mogelijke begeleidingsvormen, de ondersteuning door de huiswerkbegeleider, de psyche van het kind en hoe je die kunt activeren en tot slot de vaardigheden die nodig zijn bij het leren en studeren.

Ouders van de kaart: Informatie voor kinderen 8 - 14 jaar / Afdelingen Preventie Geestelijke Gezondheidszorg, Verslavingszorg; Trimbos-instituut, Landelijke Steunpuntfunctie Preventie. - Utrecht: Trimbos-Instituut, 2003. - [12 p.]. - (Kipizivero). - ISBN 90-5253-459-4: 6,20 euro
Vindplaats: pa 8.1.1 kipi

Deze voorlichtingsmap is ontwikkeld voor kinderen van 8 tot 14 jaar die een ouder hebben met een psychische stoornis of een verslavingsprobleem. Kennis over het ziektebeeld van de ouder kan helpen voorkomen dat het kind op latere leeftijd psychische- of verslavingsproblemen ontwikkelt. Bovendien beschermt deze kennis kinderen tegen teleurstelling en verwarring. Omdat een depressieve ouder zich nu eenmaal anders gedraagt dan een psychotische en een ouder met een drugsverslaving verschilt van een ouder die een alcoholverslaving heeft, worden er in deze voorlichtingsmap diverse onderwerpen besproken. De map bevat 11 losse, geplastificeerde bladen en een gebruiksaanwijzing. Op ieder blad wordt een psychische stoornis of een verslavingsprobleem besproken. De bladen kunnen gemakkelijk worden gekopieerd zodat ze kunnen worden meegegeven aan kinderen van ouders met hetzelfde probleem. Vooraf wordt de informatie met de ouder besproken en afgesproken hoe deze aan het kind wordt doorgegeven, via de ouder of de hulpverlener.

- Een knipoo, een knuffel: Informatie voor ouders / brochure, 16 p.: 1,10 euro
- Splinters: Informatie voor jongeren vanaf 12 jaar / brochure, 20 p. - ISBN 90-5253-457-8: 1,10 euro
- Ouders van de kook: Informatie voor professionals in onderwijs, kinderopvang, jeugdhulpverlening, gezond-

heidszorg, verslavingszorg en welzijnswerk / brochure, 22 p. - ISBN 90-5253-458-6: 2,25 euro

- Mijn beurt: Informatie voor kinderen 6 - 12 jaar / brochure, [16 p.] - ISBN 90-5253-460-8: 1,10 euro
- Mama is ziek: Een voorleesboekje voor kinderen tot 6 jaar / boek, [25 p.] - ISBN 90-5253-455-1: 1,10 euro

Kleine ontwikkelingspsychologie III: De puberjaren / Kohnstamm, Rita. - Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2009. - 266 p. - (Kleine ontwikkelingspsychologie;3). - ISBN 978-90-313-6162-5: 32,00 euro
URL: <http://www.kleineontwikkelingspsychologie.nl>
Vindplaats: pa 8.1.1 klei

Dit boek beschrijft de ontwikkeling van jongeren van twaalf tot achttien jaar. Gebaseerd op gegevens van wetenschappelijk onderzoek geeft het door alledaagse, herkenbare en invoelbare voorbeelden een levendig profiel van leefwereld en levensstijl van pubers nú. 'De Puberjaren' is ingedeeld in drie blokken. In het eerste blok staan de thema's seksualiteit, toename van denkvermogen en behoefte aan autonomiecentraal. Zij vormen de rode draad die door de twee andere blokken loopt: persoonlijkheidsvorming, waarden en idealen, opzoeken van risico's en veel voorkomende problemen (tweede blok), relaties met ouders, leerkrachten, leeftijdgenoten en vrienden (derde blok).

Mijn kind een kanjer!: Help je kind bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden / Prinsen, Herberd. - Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2009. - 90 + [2] p. - ISBN 978-90-313-7199-0: 17,50 euro
Vindplaats: pa 8.1.1 mijn

Dit praktische boek is geschreven voor ouders die zich zorgen maken over het sociale gedrag van hun kind. De kern van dit boek is: Hoe herken je sociaal onhandig gedrag? Hoe maak je het bespreekbaar? Wat kun je er samen aan doen? 'Mijn kind een kanjer!' geeft antwoorden op deze en andere vragen. Het biedt oefenmateriaal in de vorm van praktische handvatten, tips en oefeningen.

Praten doe je met z'n tweeën: Een praktische handleiding voor ouders van kinderen met een vertraagde taalverwerving / Pepper, Jan; Weitzman, Elaine. - Amsterdam: SWP, 2009. - 171 p. - ISBN 978-90-6665-970-4: 37,33 euro
Vindplaats: pa 8.1.1 prat

'Praten doe je met z'n tweeën' geeft ouders concrete aanwijzingen hoe ze hun kind tijdens dagelijkse activiteiten kunnen helpen met communiceren en het leren van taal. Dit boek is een herziene uitgave van het klassieke boek van het Hanen Centre dat ouders leert om tijdens elke interactie de taalontwikkeling van hun kind te stimuleren. Deze uitgave wordt ondersteund door

recent onderzoek en bevat eenvoudig te gebruiken checklists, praktische richtlijnen voor het kiezen van communicatiedoelen en een nieuwe paragraaf over het leggen van de basis voor het leren lezen en schrijven. Het boek is goed gestructureerd en geschreven in eenvoudige taal. Geschikt voor ouders, logopedisten / taal-spraakpathologen en anderen die werken met of zorgen voor jonge kinderen met een vertraagde taalverwerving.

**Puzzel aan je toekomst: Werk en op-
leiding in de social profit** / Vivo vzw.
- Brussel: VIVO, 2008. - veelv.gpag.:
12,50 euro
Vindplaats: pa 8.7 puzz

Er is heel wat vraag naar nieuwe talenten voor de social profit. Bovendien heb je een uitgebreide keuze als je wil kiezen voor een beroep waar het helpen van anderen centraal staat. Hoe daaruit een weloverwogen keuze maken? Om studenten en werkzoekenden te informeren over de ruime keuzemogelijkheden in de social profit heeft VIVO meer dan vijftig specifieke socialprofitberoepen gebundeld in een handige fichemap. Voor elk beroep krijg je een overzicht van de functie, de persoonlijke vaardigheden die je hiervoor nodig hebt en waar je een gepaste opleiding kunt volgen.

Rainbow Economy: Introductieopleiding ondernemerschap: Nieuwkomers worden ondernemers / [s.n.]. - Brussel: De Overmolen vzw, 2009. - 6+10+90 p.: 20,00 euro
Vindplaats: pa 8.7 rain

Deze introductieopleiding heeft als doel om nieuwkomers die een professionele carrière als ondernemer in België overwegen, de kans te geven om hun project/ idee verder vorm te geven en zichzelf te oriënteren naar ondernemerschap of alternatieven. Dit materiaal is dus geen alternatief voor de cursus bedrijfsbeheer, maar een voortraject op deze opleiding. Ook beschikbaar in het Engels op www.deovermolen.be.

Seks@relaties.com!: Werkboek voor mensen met een verstandelijke beperking: Deel 2 Relaties / Conix, Greet; Claerhout, Hilde; Van Hoey, Tom. - Berchem: EPO, 2008. - 294 p. - ISBN 978-90-6445-482-0: 35,00 euro
Vindplaats: pa 8.9.4 seks

Seks@relaties.com! geeft een aanzet tot nadenken over relaties van mensen met een beperking. Dit boek met cd-rom is op de eerste plaats een werkboek. Hoe ga ik als ouder, vriend of professionele begeleider het gesprek aan met mensen met een beperking? Het boek bevat tientallen methodieken en nuttige tips over o.a. praten over de eigen handicap,

gevoelens, seksualiteit binnen een relatie, vriendschapsrelaties onderhouden, en weerbaarheid. Het sluit aan bij Seks@relaties.com! Werkboek voor mensen met een verstandelijke beperking - Deel 1: Seksualiteit.

Taal en Opvoeding: 3 jaar interculturele opvoedingsondersteuning in IVCA / Lesire, Leen, red. - Antwerpen: IVCA, 2009. - 23 p.
Vindplaats: pa 8.1.1 taal

Gedurende drie jaar, van november 2006 tot november 2009, liep in IVCA het project Taal en Opvoeding, sleutels tot samenleven in diversiteit. Met deze publicatie wil men de opgebouwde expertise delen met andere actoren in het werkveld. Het doel van het project was om anderstalige vrouwen te versterken in de opvoeding van hun kinderen. De hoofdbrok van Taal en Opvoeding waren lessen Nederlands voor mama's, gegeven door Open School, en lessen opvoedingsondersteuning met gebruik van het Nederlands, gegeven door IVCA zelf. Het eerste deel van het verslagboek schetst de opzet van het project, de acties en verwezenlijkingen. In het tweede deel staan de conclusies en tips die uit de behandelde thema's werden gehaald.

Trainershandboek Man Actief: Activering van allochtone mannen in een kwetsbare positie / Utlu, Perihan; Verschoor, Wil. - Utrecht: Movisie, 2009. - 83 p. - ISBN 978-90-8869-034-1: 40,00 euro
Vindplaats: pa 8.5 trai

'Man actief' is een methodiek voor activering van allochtone mannen in een kwetsbare positie. De methodiek heeft als doel te komen tot vermindering van het sociaal isolement en toename van het zelfrespect van allochtone mannen. Tegelijkertijd wordt ook praktisch gewerkt aan doorstroom naar vrijwilligerswerk of betaald werk, dan wel naar een vervolgcursus of ander vervolgtraject. In dit trainershandboek vindt u een uitgebreide beschrijving van de cursus 'Man actief'. In deze cursus denken de mannen aan de hand van kernvragen na over hun positie in gezin en maatschappij. Ze doen dit aan de hand van de thema's identiteit en cultuur, identiteit en samenleving, man-zijn, het gezin, religie, gezondheid en arbeid.

1.4. Mondiale vorming

Affichekrant 2009. 1ste graad Werknemers zijn geen gereedschap [lesbrief] / Borgmans, Lore. - Brussel: 11.11.11, 2009. - 32 p., geïll.
Doelgr.: 6 - 8
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 03.05.017
docAtlas Turnhout: T 03.01.85

Met dit affichekrantje kan je het thema waardig werk in je klas brengen. In deze lesbrief spitsen we ons toe op het verhaal van de familie van Tuti uit Indonesië. We komen te weten hoe de werksituatie van Tuti's ouders eruit ziet en leren meer over alle aspecten van waardig werk voor iedereen.

Affichekrant 2009. 2de graad Werknemers zijn geen gereedschap [lesbrief] / Borgmans, Lore. - Brussel: 11.11.11, 2009. - 32 p., geïll.
Doelgr.: 8 - 10
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 03.05.016
docAtlas Turnhout: T 03.01.86

Met dit affichekrantje breng je het thema waardig werk in je klas. In deze lesbrief spitsen we ons toe op het verhaal van Marco uit Ecuador. Uit het verhaal van Marco en zijn vader komen we meer te weten over de werkomstandigheden in Ecuador en ontdekken we hoe je waardig werk kan afdwingen.

Affichekrant 2009. 3de graad Werknemers zijn geen gereedschap [lesbrief] / Borgmans, Lore. - Brussel: 11.11.11, 2009. - 32 p., geïll.
Doelgr.: 10 - 12
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 03.05.015
docAtlas Turnhout: T 03.01.87

Met dit affichekrantje breng je het thema waardig werk in je klas. In deze lesbrief spitsen we ons toe op het verhaal van Marco uit Ecuador en van Agus uit Indonesië. Met hoekenwerk en een spel worden de werkomstandigheden in het Zuiden vergeleken met die in ons land. Leerlingen ontdekken wat je kan doen om de arbeidswetgeving te verbeteren.

Aflatoun - handleiding [handleiding] / Plan Nederland. - Amsterdam: Plan Nederland, 2009. - 32 p., geïll.
Doelgr.: 6 - 12
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 06.02.052
docAtlas Turnhout: T 06.02.70

Aflatoun is een internationaal educatief programma voor kinderen van 6-14 jaar. Het programma is een combinatie van sociaal en financieel onderwijs, gericht op duurzaam resultaat. Het doel van Aflatoun is: kinderen inspireren zichzelf sociaal en economisch te ontwikkelen opdat ze in staat zijn doelbewuste veranderingen te realiseren in hun eigen leven en voor een rechtvaardiger wereld. In het lesprogramma staat het kind centraal, dat wil zeggen dat het programma is gevuld met spelletjes, kindvriendelijke activiteiten en opdrachten. Spelenderwijs leren de kinderen essentiële sociale en economische vaardigheden waar ze de rest van hun leven baat bij hebben. Het resultaat is dat kinderen bewust en zelfverzekerd zijn en weten hoe ze met geld moeten omgaan.

Dit heeft niet alleen een geweldig effect op hun eigen leven, maar ook op het leven van hun ouders en de gemeenschap waar ze in leven. Zie ook <http://www.planstation.nl/Zenders/In+actie/Aflatoun/>

Algerije [informatief boek] / Beker, Michiel. - Amsterdam: K.I.T., 2009. - 129 p., geïll. met uitklapbare kaart. - (Landenreeks).

Doelgr.: 16+

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A AFR/ANG.002

De landenreeks geeft een toegankelijk beeld van waar het in een land nu werkelijk om draait. Zonder in clichés te vervallen, schetst de reeks het gewone en het bijzondere van een land, en het legt ook het karakteristieke van zijn bevolking bloot. Algerije is het op een na grootste land van Afrika. Na een bloedige bevrijdingsoorlog in 1962 leek het land een mooie toekomst tegemoet te gaan. Het land veranderde in de jaren negentig opnieuw in een strijdtoneel ditmaal van Algerijnen onderling. Langzaam herstelt het land. Algerije heeft een groot potentieel, maar het aanboren van andere bronnen dan olie en aardgas stuit op politieke en economische blokkades.

Boeddha in de stad [dvd] / Maquestieau, Konrad. - Brussel: Xcent vzw, 2009. - dvd (92 min.).

Doelgr.: 16+

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A 02.02.081

In opdracht van de interlevensbeschouwelijke vereniging Xcent vzw trok filmmaker (en zenboeddhist) Konrad Maquestieau met camera en microfoon op onderzoek uit. Hij peilde naar wat het betekent om boeddhist te zijn in een geglobaliseerde grootstad. Hij sprak met monnik en leek, autochtoon en allochtoon, Europeaan en Aziat, man en vrouw, jong en oud. Hij werd binnengelaten op onvermoede plaatsen van gebed en meditatie, was de bevoorrechte getuige van eeuwenoude ceremoniële gebruiken. Maquestieau legt op deze dvd als allereerste de bonte veelvormigheid van het boeddhisme in België vast.

Caracas, the informal city [dvd] / Schröder, Rob. - Amsterdam: VPRO, 2007. - 104 min.

Doelgr.: 16+

Vindplaats:

docAtlas Turnhout: T AME/VEN.05

Caracas, de informele stad is het portret van een stad die exemplarisch is voor de exploderende urbanisatie op continenten als Afrika, Azië en Zuid-Amerika. Hier ontwikkelt zich een volstrekt nieuwe sociaaleconomische en architectonische realiteit. Meer dan 4 miljoen van de 6 miljoen inwoners woont in zelfgebouwde huizen op de heuvels. De film geeft een unieke blik op de "barrios" aan de hand

van ideeën van jonge architecten die ervan overtuigd zijn dat de toekomst van de architectuur kan putten uit de inventiviteit van de "informele stad", gebouwd door haar eigen bewoners.

Chico en de chocoladefraude. Een informatief spel over eerlijke handel [spel] /

Centrum voor informatieve spelen. - Leuven: CIS, 2009.

Doelgr.: 10 - 12

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A 04.105

docAtlas Antwerpen: A 04.105 a

docAtlas Turnhout: T 04.52

docAtlas Turnhout: T 04.52a

docAtlas Turnhout: T 04.52b

Chico woont in Vervanryë. Ginds in het Zuiden heeft hij het best naar zijn zin, ook al is het er niet altijd even gemakkelijk. De spelers krijgen het dadelijk ook naar hun zin, want ze mogen chocoladedeserts maken voor het schoolfeest. Met een boodschappenlijstje racen ze door de winkel op zoek naar de nodige ingrediënten. Wanneer ze ontdekken welke ingrediënten uit eerlijke of oneerlijke handel voortkomen, neemt het spel een wending. Als ze Chico en de mensen in Vervanryë willen helpen, zullen ze bewust en eerlijk moeten winkelen.

China (Yunnan): landschap - Wereldreis [foto's; lesbrieven] / Debonnet, Jan; Vandevoorde, Helga. - Brussel: Studio Globo, 2009. - 19 p. geïll. + kalenderfoto.

- (Wereldreis).

Doelgr.: 6 - 12

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A AZI/CHI.008 t

docAtlas Antwerpen: A AZI/CHI.008 u

docAtlas Antwerpen: A AZI/CHI.008 v

docAtlas Turnhout: T AZI/CHI.50

docAtlas Turnhout: T AZI/CHI.50a

docAtlas Turnhout: T AZI/CHI.50b

Wereldreis brengt de realiteit achter de foto's van de wereldkalender van 11.11.11. Een verhaal brengt de foto tot leven, het tijdschrift brengt ook informatie over het land en duiding bij het centrale thema. Per graad vind je praktische lessuggesties die te gebruiken zijn in verschillende vakken. In deze aflevering kijken we naar het landschap in de streek van Yunnan. Hier bestaat het landschap voornamelijk uit rijstterrassen. Menselijk ingrijpen in het landschap wordt overal ter wereld gedaan. Maar kan dat zo maar?

Culturen 20 keer spelen [spel] / Jochems, Peter. - Mechelen: Jeugd & Vrede vzw, 2009. - speldoos met diverse materialen.

Doelgr.: 8 - 15

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A 02.01.148

docAtlas Antwerpen: A 02.01.148 a

docAtlas Turnhout: T 02.01.49

docAtlas Turnhout: T 02.01.49a

Deze speldoos biedt 20 binnen- en 20 buitenspelletjes vanuit verschillende landen over heel de wereld. Het spelreglement wordt aangevuld met wat extra informatie over het land. Op de algemene begeleidingsfiche vindt je tevens een verwijzing naar interessante websites. Deze speldoos is een vernieuwde uitgave van de doos 'Reis rond de wereld in 20 spelen - Spelletjes vanuit de hele wereld'

Emir van de Rif - Ben Abdelkrim. Marokko 1920-22 Oorlog tegen de Spanjaarden [stripverhaal] / Nadrani, Mohamed.

- Amsterdam: XTRA, 2008. - 62 p.

Doelgr.: 15+

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A AFR/MAR.031

De legendarische Ben Abdelkrim Khattabi is het symbool van de opstand van de Rif-fijnen in Marokko: eerst tegen de Spaanse en Franse koloniale overheersing, en vervolgens tegen het centrale gezag. Nadrani vertelt het verhaal van de 'eerste bevrijdingsbeweging van de twintigste eeuw', een strijd waar de Berbers met trots op terugkijken.

From Dinah with love. [dvd; handleiding] / Oxfam Wereldwinkels. - Gent: Oxfam Wereldwinkels, 2009. - DVD 19 min.

handleiding 45 p.

Doelgr.: 12 - 16

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A 04.107

Dinah is een Ugandese theeplukkersdochter van zestien. Tijdens de vakantie helpt ze een handje op het theeveld van haar familie. Deze zomer krijgt ze bezoek van Stien, een leeftijdgenote uit het verre België. De meisjes koken, eten en lachen samen, en wonen een swingende kerkdienst bij. Ze volgen het traject van de theeblaadjes tot in de verwerkingsfabriek elf kilometer verderop. Daar ontmoeten ze Marcel, de directeur van de theefabriek. Ze maken ook kennis met Robinah, lid van het comité dat waakt over de fairtrade-premie, en Elastus, de directeur van het lokale schooltje. Gaandeweg toont Dinah haar Belgische vriendin de wereld van eerlijke handel. Bij hun afscheid maken de meisjes muziek met alle kinderen uit de buurt. Een lesmethode voor leerkrachten eerste en tweede graad secundair onderwijs of begeleiders van 12- tot 16-jarigen.

Hier woon ik - Marokko. Het verhaal van de verloren ring [informatief boek] /

Oxfam Novib. - Amsterdam: Butterfly Works, 2009. - 63 p.

Doelgr.: 5 - 10

Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A AFR/MAR.032

Dit boek is het tweede deel van een serie over het leven van kinderen in andere landen. Dit deel gaat over kinderen in Marokko. Over de spelletjes die ze spelen, over school, wat ze eten en hoe ze wonen.

De tekeningen in het boek zijn gemaakt door de kinderen van basisschool Al Qods in Fes. "Hier woon ik - Marokko" is een spannend lees en doe-boek over een prachtig land. En over Omar en Sara. Sara komt uit Nederland. Zij gaat op vakantie bij Omar in Marokko. Samen gaan ze op zoek naar de verloren ring van nicht Samira. Op hun zoektocht leert Sara van alles over Marokko en de stad Fes. Op www.hierwoonik.com vind je meer informatie en lesbrieven.

Jaren van Lood - Het Complex. Mijn eerste 480 dagen in de geheime gevangenis in Marokko [stripverhaal] / Nadrani, Mohamed. - Amsterdam: XTRA, 2008. - 55 p.
Doelgr.: 15+
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 06.01.052

Autobiografisch verhaal. Nadrani werd als studentenactivist in 1976 negen jaar lang zonder proces opgesloten en gemarteld in geheime detentiecentra tijdens de Marokkaanse 'jaren van lood' (1956-1999). Zijn getuigenis over de folterkamers tijdens het bewind van koning Hassan II kan worden beschouwd als een bijdrage aan de nationale verwerking van deze duistere periode uit de Marokkaanse geschiedenis.

Jemen (Hadramaut): Façade - Wereldreis [foto's; lesbrieff] / Vande Voorde, Helga; Debonnet, Jan. - Brussel: Studio Globo, 2009. - 19 p. geïll. + kalenderfoto. - (Wereldreis).
Doelgr.: 6 - 12
Vindplaats:

docAtlas Antwerpen: A AZI/JEM.002 i
docAtlas Antwerpen: A AZI/JEM.002 j
docAtlas Antwerpen: A AZI/JEM.002 k

Wereldreis is een maandelijks lesbrieff van de foto's van de Wereldkalender uitgegeven door 11.11.11. Elke maand wordt het land of thema van de foto uit de doeken gedaan. Je krijgt steeds achtergrondinformatie, een beschrijving van de foto, een brieff bij de foto en allerlei lessuggesties en werkbladen. Bij elke uitgave krijg je ook een reisverslag van Lien. Het thema van de maand is 'Façade' of voorgevel, voorkant. Gebouwen zijn dikwijls mooi versierd. Maar façade kan ook staan voor mensen die iets willen verbergen.

Klap! De wereld in een handomdraai [spel] / Oxfam Wereldwinkels. - Gent: Oxfam-Wereldwinkels, 2009. - doosje met 72 speelkaarten en 15 bandjes.
Doelgr.: 9 - 12
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 04.106

Met dit actieve kaartspel maken kinderen op een speelse manier kennis met eerlijke handel: welke producten vind je in de wereldwinkel, waar komen ze vandaan? Spannend en plezierig. Ideaal om thuis te spelen, op school of in de jeugdbeweging!

Het spel kan gespeeld worden met 2 tot 5 spelers.

Lespakket L.O. eerlijke handel [cd-rom; lesmap] / Miel Maya Honing. - Leuven: Miel Maya Honig, 2009. - fiches: 19, cd-rom.
Doelgr.: 11 - 12
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 04.108

De map bevat educatieve fiches en een cd-rom met beeldmateriaal en andere educatieve werkvormen. Alles draait rond honing en eerlijke handel. Maar kinderen leren er ook over de Maya-bevolking, over imkers in Mexico. Zo vind je ook in de map het uitgeschreven verloop van het rollenspel 'Armando, een imker in Mexico'.

Lou en Lena in Ecuador [lesmap] / Furnémont, Anne; Goris, Katrien. - Brussel: Plan België, 2009. - hdl.:19 p.; leerlingenboekje: 15 p. (2 ex.).
Doelgr.: 6 - 7
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A AME/ECU.014

Het pakket bestaat uit een prentenboek en een handleiding. Het prentenboek is opgebouwd uit drie korte geïllustreerde verhaaltjes met oefeningen en spelletjes. De onderwerpen van de verhalen zijn: arm en rijk, het belang van familie, kinderrechten in het algemeen. Bij elk verhaaltje hoort een didactische fiche met praktische informatie, achtergrond en verloop van de activiteiten.

Lou en Lena: NEE tegen geweld! [lesmap] / Furnémont, Anne; Goris, Katrien. - Brussel: Plan België, 2009. - hdl.:19 p.; leerlingenboekje: 15 p. (2 ex.).
Doelgr.: 6 - 7
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 06.02.049

Het lespakket bestaat uit een prentenboek voor de leerlingen en een lesmap voor de leerkracht. Korte verhaaltjes, kleurige tekeningen en bijhorende oefeningen stimuleren de kinderen om na te denken over de verschillende aspecten van het recht op bescherming tegen geweld op kinderen thuis, op school en bij hen in de buurt.

Meisjes zijn geen jongens Samsam [lesbrieff; tijdschrift] / Schouten, Liesbeth. - Amsterdam: NCDO, 2009. - 24 p., geïll. docentenhandleiding 4 p.
Doelgr.: 9 - 14
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A AFR/BURK.011
docAtlas Antwerpen: A AFR/BURK.011 a
docAtlas Antwerpen: A AFR/BURK.011 b
'Samsam' is een Nederlands wereldtijdschrift voor kinderen. Elk nummer bevat een aantal vaste rubrieken en is vergezeld van een docentenhandleiding met diverse suggesties en opdrachten. In dit nummer

zien we hoe jongens en meisjes verschillende taken hebben maar tevens hoe ze spelen, naar school gaan, feest vieren...

Met Lou en Lena naar Ecuador [dvd; lesmap] / Furnémont, Anne; Goris, Katrien. - Brussel: Plan België, 2009. - hdl.: 19 p.; leerlingenboekje: 11 p. (2 ex.).
Doelgr.: 8 - 9
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A AME/ECU.016

De lesmap bestaat uit een reisdagboek voor de leerlingen, een handleiding en een dvd. De leerlingen maken samen met de tweeling Lou en Lena een virtuele reis naar Ecuador. Onderweg leren ze heel wat over de leefomstandigheden en de rechten van kinderen in dit land.

Migrations [dvd] / Jomier, Alain; Lernoud, Frédéric. - Brussel: Arte Editions, 2007. - 100 min. - (Le dessous des cartes).
Doelgr.: 17+
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 03.01.048

Deze Franstalige dvd rond migratie bevat negen verschillende reportages rond het thema migratie. Waarom vluchten mensen, naar waar, is migratie een bedreiging, standpunt van de Europese Unie, Afrikanen in de Europese zorgsector, financiële geldstromen, en de nieuwe klimaatvluchtelingen, zijn enkele van deze specifieke benaderingen.

Reportage in Ecuador [lesmap] / Furnémont, Anne; Goris, Katrien. - Brussel: Plan België, 2009. - hdl.: 19 p.; leerlingenboekje: 11 p. (2 ex.).
Doelgr.: 10 - 12
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A AME/ECU.015

De lesmap bestaat uit een wereldkrant voor de leerlingen, een handleiding en een dvd. De leerlingen volgen drie jonge Belgen op reportage in Ecuador. Zo komen ze meer te weten over de rechten en de levensomstandigheden van de kinderen in dit land.

Rovers in het Biezebos! - Verhalend ontwerpen [cd; fictie; handleiding] / De Bel, Marc. - Brussel: Departement Leefmilieu; Natuur en Energie, 2009. - hdl.: 46 p., leesboekje, cd.
Doelgr.: 5 - 9
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 09.04.123

Leerkrachten worden met dit lespakket op weg geholpen om werk te maken van educatie voor duurzame ontwikkeling. Er wordt vertrokken van een echt verhaal 'Rovers in het Biezebos!' geschreven door Marc de Bel. Naast achtergrondinformatie over duurzame ontwikkeling en het lespakket, krijgt de leerkracht ook een concrete uitwerking. Op de cd staat het Boeboeklied "De Grote Herfstpluk".

Samen tegen geweld [lesmap] / Furnémont, Anne; Goris, Katrien. - Brussel: Plan België, 2009. - hld: 19 p.; leerlingenboek: 11 p. (2 ex.).
Doelgr.: 8 - 9
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 06.02.050

Het lespakket bestaat en een handleiding voor de leerkracht. Groepsopdrachten stimuleren de leerlingen om na te denken over de verschillende aspecten van het recht op bescherming tegen geweld op kinderen thuis, op school en bij hen in de buurt.

Weerwerk - editie 2009 - 1ste graad SO [dvd; lesbrief] / 11.11.11. - Brussel: 11.11.11., 2009. - 31 p. + dvd 31 min.; invulblad.
Doelgr.: 12 - 14
Vindplaats:
docAtlas Turnhout: T 03.01.93
docAtlas Antwerpen: A 03.05.018

Dit lespakket heeft als doel leerlingen te doen begrijpen dat waardig werk (en waardig inkomen) bijdraagt tot armoedebestrijding wereldwijd. Werknemers in Noord en Zuid zijn op lange termijn geen concurrenten van elkaar, solidariteit tussen werknemers vormt een oplossing voor een systeem waarin de 'race to the bottom' centraal staat.

Weerwerk - editie 2009 - 2de graad SO [dvd; lesbrief] / 11.11.11. - Brussel: 11.11.11., 2009. - 39 p.; dvd: 31 min., invulblad.
Doelgr.: 14 - 16
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 03.05.019
docAtlas Turnhout: T 03.01.94

Dit lespakket heeft als doel leerlingen te doen begrijpen dat waardig werk (en waardig inkomen) bijdraagt tot armoedebestrijding wereldwijd. Werknemers in Noord en Zuid zijn op lange termijn geen concurrenten van elkaar, solidariteit tussen werknemers vormt een oplossing voor een systeem waarin de 'race to the bottom' centraal staat.

Weerwerk - Editie 2009 - 3de graad SO [dvd; lesbrief] / 11.11.11. - Brussel: 11.11.11., 2009. - <http://www.11.be/educatie>.
Doelgr.: 16 - 18
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 03.05.020
docAtlas Turnhout: T 03.01.95

Dit lespakket heeft als doel leerlingen te doen begrijpen dat waardig werk (en waardig inkomen) bijdraagt tot armoedebestrijding wereldwijd. Werknemers in Noord en Zuid zijn op lange termijn geen concurrenten van elkaar, solidariteit tussen werknemers vormt een oplossing voor een systeem waarin de 'race to the bottom' centraal staat.

Welkom in mijn wereld! [prentenboek] / Baumann, Anne-Sophie. - Leuven: Davidsfonds/Infodok, 2009. - 18 p. geïll.
Doelgr.: 5 - 10
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 02.01.150

Met dit kleurrijke boek ontmoet je kinderen uit China, Australië, Rusland en nog andere landen. Je ontdekt hoe leeftijdsgenootjes uit verre landen eten, slapen en spelen. Met veel flapjes en luikjes.

Werkbundel bij "Waardig Werk" Lieven Scheire hamert erop. [dvd; lesbrief] / 11.11.11. - Brussel: 11.11.11., 2009. - dvd 31 min.; bundel: 21 p.
Doelgr.: 16 - 18
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 03.05.021

Dit lespakket heeft als doel leerlingen te doen begrijpen dat waardig werk (en waardig inkomen) bijdraagt tot armoedebestrijding wereldwijd. Werknemers in Noord en Zuid zijn op lange termijn geen concurrenten van elkaar, solidariteit tussen werknemers vormt een oplossing voor een systeem waarin de 'race to the bottom' centraal staat.

Zeg NEE tegen geweld! [lesmap] / Furnémont, Anne; Goris, Katrien. - Brussel: Plan België, 2009. - hdl.: 19 p.; leerlingenboek: 11 p. (2 ex.).
Doelgr.: 10 - 12
Vindplaats:
docAtlas Antwerpen: A 06.02.051

Het pakket bestaat uit een wereldkrant voor de leerling en een lesmap voor de leerkracht. Via actieve opdrachten en rollenspelen worden de leerlingen gestimuleerd om na te denken over de verschillende aspecten van het recht op bescherming tegen allerlei vormen van geweld op kinderen.

2. ACHTERGRONDLITERATUUR OVER ONDERWIJS EN DIDACTIEK

2.1. Algemeen

1000 talen van de wereld: Levende, bedreigde en uitgestorven talen / Austin, Peter K., red. - 's-Graveland: Fontaine, 2008. - 288 p. - ISBN 978-90-5956-287-5: 29,95 euro
Vindplaats: dg 4 1000

'1000 talen van de wereld' biedt een linguïstische rondreis over de wereld en legt de oorsprong, de karakteristieken en de onderlinge verbanden van de vele talen bloot. Het omspannt de wereldtalen, de grote en kleinere talen van elke regio en gaat uitvoerig in op het actuele onderwerp van verdwijnende talen en talen die inmiddels al niet meer worden gesproken.

Didactiek van het vreemdetalenonderwijs / Kwakernaak, Erik. - Bussum: Coutinho, 2009. - 422 p. - ISBN 978-90-469-0137-3: 39,50 euro
Vindplaats: dg 3 dida

Handboek voor docenten vreemde talen in het voortgezet onderwijs en voor auteurs van lesmateriaal. De auteur geeft een inleiding in de achtergronden van het vreemdetalenonderwijs, met onder meer een praktijkgerichte behandeling van de toetsproblematiek. Daarna volgt de didactiek van de vier taalvaardigheden (lezen, luisteren, schrijven en spreken) en van de deelvaardigheden (uitspraak/spelling, woordenschat en grammatica). Ten slotte komen kennis van land en volk en literatuur aan bod. Bij het boek hoort een website met extra voorbeelden van oefeningen uit leergangen Duits, Engels, Frans en Spaans, opdrachten voor verwerking, toepassing en eigen theorieontwikkeling, en een lijst met aanbevolen titels voor verder lezen en links.

Diversiteit in het Onderwijs. Hoe begin je eraan?: Kompas voor een reis in 80 dagen / De Graef, Gunilla; Matheusen, Fanny. - Mechelen: CIMIC, 2008. - 109 p.: 10,00 euro
URL: <http://www.cimic-khm.be>
Vindplaats: dg 1 dive

Met dit Kompas wil het Centrum voor Intercultureel Management en Internationale Communicatie, CIMIC, docenten een houvast bieden bij het ontwikkelen van diversiteitsacties. Het Kompas biedt reflectieoefeningen en handvaten, leestips en checklists. Deze focussen op de rol van de voortrekker / coach / coördinator van diversiteit binnen de schoolorganisatie, zijn of haar competenties, bronnen en de mogelijke partners. Het werkboek is niet enkel bruikbaar voor wie begint als diversiteitsmedewerker. Wie meer ervaren is, kan erin grasduinen om te heroriënteren

of de route bij te sturen. Het Kompas voor een reis van 80 dagen werd onderverdeeld in enkele etappes of werkfasen. Bij elke etappe wordt aangegeven wat het logische resultaat ervan zou moeten zijn.

Handleiding lokaal overleg opvoedingsondersteuning / Steunpunt Opvoedingsondersteuning Hasselt. - Brussel: Kind & Gezin, 2009. - 22 p.: 0,00 euro
Vindplaats: dg 6 hand

Deze handleiding wil aan de lokale actoren meer informatie en duiding geven over de organisatie van het lokaal overleg opvoedingsondersteuning. De handleiding gaat in op de plaats die opvoedingsondersteuning kan krijgen in het lokaal beleid, op de manier waarop opvoedingsondersteuning gecoördineerd kan worden en wat de taak en rol kan zijn van de verschillende lokale actoren. Naast een theoretisch luik worden praktische tips meegegeven. De handleiding wordt aangeboden als een onderdeel van het methodiekenboek 'Onder Collega's'. Daarin worden een aantal belangrijke aspecten van opvoedingsondersteuning toegelicht en methodieken aangereikt om samen met partners het thema aan te pakken.

Nederland meertalenland: Feiten, perspectieven en meningen over meertaligheid / Nortier, Jacomine. - Amsterdam: Aksant, 2009. - 222 p. - ISBN 978-90-5260-338-4: 21,89 euro
Vindplaats: dg 4 nede

Dit boek is geschreven om de kennis over meertaligheid in het algemeen, en in Nederland in het bijzonder bij een breed publiek te vergroten. Bijvoorbeeld bij politici en beleidsmakers, maar ook mensen die in het onderwijs werkzaam zijn, studenten en scholieren en bij anderen die vanuit hun werk of privéleven in meertaligheid geïnteresseerd zijn. Het boek opent met de vraag wat meertaligheid eigenlijk is en wat het verschil is tussen taal en dialect (zo dat er al is). Vervolgens volgen vier delen waarin meertaligheid onder de loep wordt genomen vanuit verschillende perspectieven: vanuit politiek en beleid, vanuit het onderwijs, vanuit de talen zelf en vanuit de sprekers die meertalig zijn. Onderwerpen die aan de orde komen zijn onder meer het meertalige Europa maar ook de autochtone meertalige situatie in Friesland en Twente, de positie van het Engels, de Nederlandse Taalunie, meertaligheid in het onderwijs, de rol van de moedertaal, in verschillende onderwijsvormen (waaronder ook doveninstituten), etniciteit, jongerentalen, het ontstaan van nieuwe talen, taalvermenging en ontlening, en het verslag van een enquête over het dagelijks leven met meertaligheid. Het boek maakt duidelijk dat meertaligheid geen handicap is, maar een verrijking die allerlei voordelen biedt.

Ouder, je bent het en blijft het! Onderwijs en ouderbetrokkenheid: aanzet tot praktijk voor scholen, brugfiguren, CLB en gezinsbetrokken welzijnsdiensten [brochure+dvd] / [s.n.]. - Gent: De Zuidpoort, 2009. - 80 p.: 10,00 euro
Vindplaats: dg 6 oude

Ouders kunnen door verschillende omstandigheden aan de zijlijn van de opvoeding van hun kind geraken. Gedurende drie jaar boog de werkgroep onderwijs van De Zuidpoort vzw, een vereniging waar armen het woord nemen uit Gent, zich over de vraag hoe deze ouders erkend kunnen worden als volwaardige opvoedingspartner. Samen met de onderwijswereld en welzijnssector werd naar wederzijds begrip en oplossingen gezocht. In de documentaire en bijhorende brochure komen zowel ouders als partners aan het woord over de weg die ze gedurende drie jaar aflegden en de knelpunten die ze vaststellen.

Samen school maken: Werkboek scholen, ouders en leerlingen: Voortgezet Onderwijs [lesmap+DVD] / Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. - Den Haag: Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen, [s.a.]. - 75 p.
Vindplaats: dg 6 same

Grotere betrokkenheid van de ouders bij de school, dat is het doel van de voorlichtingscampagne 'Samen school maken'. Samenwerking tussen school en ouders heeft namelijk een positieve invloed op het welbevinden en het schoolsucces van de leerlingen. Dit werkboek is opgezet als naslagwerk voor scholen die werk willen maken van ouderbetrokkenheid. U kunt zich beperken tot de onderdelen waar u op dat moment interesse in hebt. Een uitgebreide inhoudsopgave en het trefwoordenregister wijzen hierbij de weg. In het boek vindt u voorbeelden van succesvolle projecten, praktische tips, enquêtes om een stand van zaken te meten,... Bovendien biedt hoofdstuk 8 handvatten en tips om direct met de ouders aan de slag te gaan, ook vertaald in het Turks en het Arabisch. Deze map is bedoeld voor secundaire scholen.

Van kansarm naar kansrijk?: 'Studie-en opvoedingsondersteuning aan huis' bij kinderen uit kwetsbare gezinnen / Markey, Jean-Pierre. - Antwerpen: Garant, 2009. - 171 p. - ISBN 978-90-441-2396-8: 24,00 euro
Vindplaats: dg 6 vank

Jongeren uit arme gezinnen hebben minder slaagkansen. Daarom is een integrale aanpak vanuit welzijn en onderwijs aangewezen. Dit boek rapporteert over de werking van De Katrol, een project in Oostende voor studie- en opvoedingsondersteuning aan huis bij kinderen uit

kwetsbare gezinnen, dat op diverse plaatsen wordt nagevolgd. Het bevat heel wat aanbevelingen en richtlijnen om dergelijke jongeren te helpen, en besteedt aandacht aan de overdraagbaarheid van dit project naar andere gemeenten of regio's.

Het verhaal van taal: Uitdagend Nederlands in een meertalige omgeving = L'histoire du langue. Le défi du néerlandais à relever dans un cadre plurilingue: The tale of language. Challenging Dutch in a multilingual environment [DVD+brochure] / Boudry, Caroline; Verelst, Guido. - Brussel: VBJK, 2009. - 37 min.: 15,00 euro

URL: [www.vbjk.be/projecten Taal & Diversiteit](http://www.vbjk.be/projecten/Taal%20&%20Diversiteit)

Vindplaats: dg 4 verh

'Het verhaal van taal' is een film voor iedereen die jonge kinderen en hun families in een meertalige omgeving ontmoet: ouders, medewerkers van de kinderopvang en vormingswerkers kunnen ermee aan de slag. Op de DVD staat een hoofdfilm en enkele extra's. Het eerste deel van de hoofdfilm behandelt de visie van kinderdagverblijven op een meertalige omgeving. Ouders en medewerkers geven tips over hoe je het gebruik van het Nederlands kan stimuleren en de moedertaalontwikkeling kunt ondersteunen. In het tweede deel van de hoofdfilm wordt dieper ingegaan op de talige interactie tussen kind en volwassene. Enkele vragen die aan bod komen zijn: Hoe kun je de woordenschat die tijdens dagelijkse interactiemomenten aan bod komt, herhalen en uitbreiden? Hoe kan de inrichting van een kinderdagverblijf taalkansen uitlokken? De extra's bevatten zeven prikkelende observaties en een getuigenis waarin de principes van taalstimulering op een rij wordt gezet. De onderdelen kunnen apart bekeken worden of gecombineerd tot een groter geheel.

2.2. Regulier onderwijs

De computer leest voor: een kansrijke vernieuwing in kleuterklassen / Smeets, Daisy J.H.; Bus, Adriana G. - Delft: Eburon, 2009. - 33 p. - (Stichting Lezen reeks; deel 14). - ISBN 978-90-5972-316-0: 9,50 euro
Vindplaats: ro 2 comp

In deze publicatie worden de eerste bevindingen gerapporteerd over het gebruik van interactieve computerboeken in klassen. Door digitale prentenboeken raken kinderen vertrouwd met voor lezen essentiële taal. In acht sessies van een kwartier breiden kinderen hun woordenschat uit en leren zij nieuwe woordcombinaties, ook als leerkrachten niet of alleen op de achtergrond aanwezig zijn. Volgens de onderzoekers is dit de eerste studie die aantoonde dat digitale prentenboeken een geschikte aanvulling zijn op het lespro-

gramma in kleuterklassen. Voorwaarden voor de positieve effecten is wel dat geregeld en niet incidenteel met digitale prentenboeken wordt gewerkt.

Dialogo op school: Investeren in een pluriforme samenleving / Berkeley, Eva; Walraven, Guido. - Den Haag: Nicis Institute / KIEM, 2009. - 57 p. - ISBN 978-90-77389-70-6: 0,00 euro
Vindplaats: ro 3 dial

Hoe de jeugd van nu met culturele diversiteit omgaat, bepaalt voor een groot gedeelte de samenleving van later. Vanuit dat uitgangspunt is het belangrijk om aandacht te besteden aan de zogenoemde interculturele dialoog in het onderwijs. Dit thema staat centraal in deze publicatie, die een weergave vormt van een reeks bijeenkomsten van onderwijsprofessionals uit praktijk, beleid en onderzoek in Nederland. Op basis van hun inzichten en ervaringen, alsmede de discussies die werden gevoerd, werden er een aantal concrete aanbevelingen geformuleerd voor scholen, overheid en ouders.

EVC/EVK-praktijken, diplomagelijkwaardigheid & diplomaverwerving voor (vrouwelijke) nieuwe migranten: een accent op élk talent!? / Geets, Johan; Wets, Johan; Timmerman, Christiane. - Leuven: HIVA, 2008. - 174 p. - ISBN 90-5550-455-8
Vindplaats: <http://www.ua.ac.be/download.aspx?c=CEMIS&n=57586&ct=56102&e=175688>

De centrale onderzoeksvraag betreft het organisatorisch aspect van het EVC/EVK-gebeuren op de arbeidsmarkt en het hoger onderwijs: welke rol spelen de betrokken instanties; welke knelpunten worden er geformuleerd en welke '(good) practices' zijn er (eventueel in het buitenland)? De transversale onderzoeksvraag met betrekking tot het genderaspect kan opgedeeld worden naar een aantal deelvragen: welke specifieke problemen zijn er voor vrouwelijke nieuwkomers (bv. in de toegang tot het hoger onderwijs); welke aanzetten zijn er te vinden in het ontwikkelen van cultuur- en genderneutrale (opleidings- of beroeps)standaarden? Het onderzoek is grotendeels een 'desk-research' van bestaande literatuur en een analyse van bestaande kwalitatieve en kwantitatieve databanken in combinatie met gesprekken met sleutelfiguren binnen de diverse domeinen.

Is het nu Generatie X, Y of Einstein?: FAQ voor leraren, opvoeders en ouders / De Bruyckere, Pedro; Smits, Bert. - Mechelen: Plantyn, 2008. - 104 p. - ISBN 978-90-301-9811-6: 19,99 euro
Vindplaats: ro 1 ishe

In dit boek over 'de jeugd van tegenwoordig' proberen de auteurs een genuanceerd en positief beeld te geven van de groep jongeren van vandaag. Ze doorprikkelen

enkele mythes en verklaren de belangrijkste tendensen. Begrippen worden duidelijk uitgelegd en van voorbeelden, kanttekeningen, tips en links voorzien. Het boek is bedoeld voor leraren, ouders en andere opvoeders. Ze vinden er tips over hoe ze deze generatie kunnen bereiken en begeleiden.

Kijk verder dan de kaft!: Handleiding voor een Levende Bibliotheek volgens het boekje: Bizar boek / De Ryck, Jan, vert. - Brussel: Steunpunt Jeugd, 2008. - 72 p. - ISBN 978-90-7730703-8: 4,00 euro
Vindplaats: ro 3 kijkv

In deze korte gids wordt de methodologie van de Levende Bibliotheek uitgelegd. Deze mikt op het ontwikkelen van een constructieve interpersoonlijke dialoog tussen mensen die normaal niet de kans zouden hebben om met elkaar te praten. Een Levende Bibliotheek werkt net als een gewone bibliotheek. De lezers melden zich aan, maken hun keuze uit een catalogus en als het gekozen boek aanwezig is, kunnen ze het lezen. Er is echter een groot verschil: de boeken in deze bib zijn mensen, vertegenwoordigers van groepen die dikwijls het slachtoffer zijn van discriminatie, sociale uitsluiting of stereotypering en vooroordelen. In deze bib krijg je minstens een halfuur om een mensenboek tijdens een goed gesprek te "lezen". Je kunt het boek vragen stellen en het kan jou ook vragen stellen om zelf te leren uit het proces. Het concept van de 'levende bibliotheek' wordt door de Raad van Europa in heel Europa gepromoot als manier om te werken rond vooroordelen. In het kader van de Europese jongerencampagne "Allesmaal Anders, allemaal gelijk" met Mie en Mo Bizar als mascottes, organiseerde het Vlaamse Steunpunt Jeugd, de koepel van Vlaamse jeugdorganisaties, in 2007 een eerste 'bizarre bib'. Het project kreeg de slogan 'Kijk verder dan mijn kaft!'.

Kinderopvang met sociale functie: Een plaats waar kinderen, ouders, medewerkers en buurt elkaar ontmoeten / De Kimpe, Chris; Govaert, Katleen; Lambrechts, Anne ...[et al.]. - Amsterdam: SWP, 2009. - 158 p. - (Ecce Ama! Childcare in learning networks). - ISBN 978-90-8850-018-3: 17,50 euro
Vindplaats: ro 3 kind

Hoe breng je de sociale functie van kinderopvang in de praktijk? De kinderopvang krijgt immers steeds vaker te maken met een grotere diversiteit in de samenleving. Kinderopvang toegankelijk maken voor alle kinderen en hun ouders, ook de meest kwetsbaren in de samenleving, vormt een van de belangrijkste uitdagingen. Kinderopvang die weet in te spelen op deze maatschappelijke diversiteit bouwt mee aan een meer sociaal rechtvaardige wereld, bestrijdt mee discriminatie en investeert in de toekomst van kinderen, ouders en professionelen die er werkzaam

zijn. Deze handleiding richt zich in de eerste plaats naar verantwoordelijken van kinderopvangvoorzieningen. Ze belicht alle beleidsdomeinen: het kind-, ouder-, buurt- en personeelsbeleid en bevat vele getuigenissen, goede praktijkvoorbeelden en foto's uit buurtgerichte kinderopvanginitiatieven.

Klassevol filosoferen: Handboek voor leerkrachten / Poppelmonde, Willy; Wyffels, Danny. - Mechelen: Plantyn, 2008. - 120 p. - ISBN 978-90-301-9257-2: 19,50 euro
Vindplaats: ro 1 klas

'Klassevol filosoferen' is een handboek voor leerkrachten. Om in staat te zijn om te filosoferen met kinderen en/of jongeren, of om het vak filosofie te kunnen geven, moet de leerkracht over de nodige voorkennis beschikken. Dit boek wil daar een hulpmiddel bij zijn. Het richt zich tot de (toekomstige) leerkrachten en leert hen de vaardigheden voor het filosoferen aan.

Klik en klaar: Een onderzoek naar surfgedrag en usability bij kinderen / Pijpers, Remco; Martijn, Thomas; Bosman, Maartje ...[et al.]. - Den Haag: Stichting Mijn Kind Online, 2009. - 111 p.: 0,00 euro
URL: www.mijnkindonline.nl
Vindplaats: ro 1 klik

Dit rapport is het resultaat van een onderzoek van Stichting Mijn Kind Online i.s.m. 2C Usability (2C) naar het surfgedrag van kinderen tussen 8 en 12 jaar. Eerder onderzoek wees uit welke websites Nederlandse kinderen bezoeken. Dit onderzoek ging na hoe goed het surfen kinderen afgaat, of ze daadwerkelijk zo handig op internet en 'mediawijs' zijn als vaak wordt beweerd en hoe gebruikersvriendelijk kinderwebsites zijn. Ook is onderzocht wat de invloed is van ouders op het internetgedrag van hun kinderen. Op basis van het onderzoek werden aanbevelingen geformuleerd: voor websitemakers, als handleiding voor het maken van gebruiksvriendelijke kindersites, en voor ouders en leerkrachten, als instructie om kinderen te begeleiden op het web.

Een kwestie van perspectief?: Etniciteit en cultuur in conflicten op scholen voor basis en voortgezet onderwijs / Roede, E.; Karsten, S.; Leeman, A. ...[et al.]. - Den Haag: Nicis Institute, 2008. - 42 p.
Vindplaats: ro 1 kwes

In 2007 is bij scholen voor primair en voortgezet onderwijs in Nederland onderzocht in hoeverre de etniciteit en cultuur van leerlingen een rol spelen bij conflicten en spanningen op scholen. Het onderzoek gebeurde in opdracht van de overheid en werd uitgevoerd door het SCO-Kohnstamm Instituut in samenwerking met een groep studenten Pedagogiek en Onderwijskunde. Dit rapport beschrijft de onderzoeksopzet en -methode en besluit

met een aantal conclusies. De bevindingen wijzen erop dat etniciteit en cultuur geen belangrijke rol spelen als aanleiding bij conflicten op scholen, maar dat ze wel een belangrijke rol kunnen gaan spelen bij de escalatie van conflicten. Ook wijzen de gegevens erop dat de rol van de leraar cruciaal is om escalatie van conflicten te voorkomen. De interviewopzet en -handreiking en de gehanteerde vragenlijsten werden opgenomen als bijlagen.

Making up the Gap: Migrant Education in the Netherlands / Herweijer, Lex. - Den Haag: SCP, 2009. - 104 p. - ISBN 978-90-377-0433-4: 17,50 euro
Vindplaats: ro 1 mak

Rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) waaruit blijkt dat het aantal allochtonen dat een hbo-opleiding volgt, in tien jaar is verdubbeld. Voor het onderzoek is de onderwijsdeelname van jongeren met een niet-westerse achtergrond in de leeftijd van 0 tot 20 jaar onder de loep genomen. Een belangrijke oorzaak voor de groei is de stimulering vanuit de regering om door te stromen van een mbo-opleiding naar een hbo-studie. Allochtone jongeren zijn echter nog steeds minder succesvol in middelbaar en hoger onderwijs dan autochtone jongeren. Ze doen langer over hun studie en maken minder vaak hun opleiding af. Ook blijkt uit het onderzoek dat de tweede generatie jongeren meer succesvol zijn in hun opleiding dan eerste generatie migranten. Het SCP-rapport is deel van een onderzoek van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Daarin wordt de onderwijsdeelname van zes Europese landen vergeleken. Het rapport is te downloaden via de site van SCP.

Migreren voor een diploma: Studenten van buiten de Europese Unie in het Belgisch hoger onderwijs / Caestecker, Frank, red. - Leuven: ACCO, 2009. - 216 p. - ISBN 978-90-334-7096-7: 37,50 euro
Vindplaats: ro 1 migr

Dit boek bundelt de kennis over de migratiestroom van buiten de EU. Aan de basis hiervan ligt een onderzoek uitgevoerd door sociale wetenschappers. Hoofdstuk 1 bevat een historiek van de studentenmigratie naar België van 1830 tot 1994. Hoofdstuk 2 geeft een beschrijvend overzicht van de instroom en aanwezigheid van studenten in het hoger onderwijs in het laatste decennium. Hoofdstuk 3 probeert de veranderingen in de studiemigratie mede te duiden aan de hand van beleidskeuzes in België. In het laatste hoofdstuk komt de huidige generatie studiemigranten zelf aan het woord.

De sociale lift blijft steken: De prestaties van allochtone leerlingen in de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap / Jacobs, Dirk; Rea, Andrea; Teney, Céline. - Brussel: Koning Boudewijnstichting, 2009. - 91 p. - ISBN 978-90-5130-662-0: 0,00 euro
URL: <http://www.kbs-frb.be/>
Vindplaats: ro 1 soci

Drie jaar geleden vroeg de Koning Boudewijnstichting aan de groep van GERME (ULB) om een grondige analyse te maken van de resultaten van het PISA-onderzoek 2003 en om de situatie van leerlingen met een migratieverleden te vergelijken met de toestand van 'autochtone' leerlingen. De Stichting heeft dezelfde groep de opdracht gegeven om een nieuwe analyse te maken op basis van de gegevens van het PISA-onderzoek 2006. De analyse op basis van de resultaten van het PISA-onderzoek 2006 bevestigt de conclusies van het vorige rapport. Dit rapport geeft een goed overzicht voor al diegenen die daadwerkelijk willen werken aan hogere slaagkansen van allochtone jongeren in het onderwijs.

Teaching in Diversity / Radstake, Hester. - Antwerpen: Garant, 2009. - viii + 159 p. - ISBN 978-90-441-2467-5: 22,90 euro
Vindplaats: ro 3 teac

Hester Radstake deed onderzoek naar spanningen in etnisch gemengde klassen in het voortgezet onderwijs. Bijna 2.000 leerlingen en 87 leraren van 34 scholen verspreid over heel Nederland vulden een vragenlijst in. Zij werden daarin bevraagd over potentieel spanningsvolle situaties in de klas. Uit de resultaten blijkt dat zich in vmo-klassen niet meer spanningsvolle situaties voordeden dan in havo- en vwo-klassen. Leraren en leerlingen vonden de voorgelegde situaties lang niet altijd spanningsvol of gerelateerd aan etnische diversiteit. De ervaringen van leerlingen verschilden op grond van etnische afkomst. Marokkaanse leerlingen, en in mindere mate ook Turkse leerlingen, maken sommige situaties vaker mee dan Nederlandse leerlingen. Ook ervoeren zij meer spanning en een sterkere relatie met etnische diversiteit in een aantal situaties. Uitgangspunt van Radstake's onderzoek was dat spanningen mogelijkheden bieden voor burgerschapseducatie over etnisch gemengd samenleven. Daarom keek zij ook hoe leraren reageerden op spanningen in de etnisch gemengde klas. Meestal gingen de leerkrachten er direct op in en soms kwamen zij er later nogmaals op terug. Zij ervoeren geen grote problemen bij het bepalen hoe te reageren en kozen vaak voor een gesprek met leerlingen.

Valkuilen en springplanken in het onderwijs: Tweede generatie Turkse jongeren in Europa vergeleken / Crul, Maurice; Pasztor, Adel; Lelie, Frans ...[et al.]. - Den Haag: Nicis Institute / KIEM, 2009. - 56 p. - ISBN 978-90-77389-73-7: 0,00 euro
URL: http://www.tiesproject.eu/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,41/Itemid,142/
Vindplaats: ro 1 valk

In 2005 is een groot internationaal onderzoek naar de positie van de tweede generatie van Turkse en Marokkaanse afkomst in Europa gestart met het acroniem TIES (The Integration of the European Second generation). Dit onderzoek vormt de basis voor deze publicatie. Het centrale doel van het internationale onderzoek is om de invloed van de integratiecontext op de positie van de tweede generatie te onderzoeken. De nu voorliggende publicatie richt zich met name op de onderwijspositie van Turkse tweede generatie jongeren in een internationaal vergelijkend perspectief. In het TIES onderzoek zijn de schoolloopbanen van Turkse tweede generatie jongeren in Nederland en zes andere Europese landen (Zweden, Duitsland, België, Frankrijk, Oostenrijk en Zwitserland) opgetekend.

Vertrouwen in de school: Over de uitval van 'overbelaste' jongeren / Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Interne projectgroep WRR. - Amsterdam: Amsterdam University Press, 2009. - 304 p. - ISBN 978-90-8964-105-2: 45,00 euro
Vindplaats: ro 1 vertr

Het advies gaat over de vraag wat scholen voor voortgezet en middelbaar beroeps-onderwijs kunnen doen om voortijdig schoolverlaten onder wat de WRR 'overbelaste' jongeren noemt te voorkomen. Dit zijn leerlingen die gebukt gaan onder een opeenstapeling van problemen, variërend van beperkte vaardigheden en gedragsproblemen tot gebroken gezinnen, schulden, verslaving of criminaliteit in de directe omgeving. Het rapport is gebaseerd op een groot aantal gesprekken met direct betrokken professionals en anderen dicht achter de frontlijn, aangevuld met een uitgebreide literatuurstudie. De centrale aanbeveling van de WRR is dat scholen aan deze jongeren 'structuur' en 'verbondenheid' moeten bieden. De raad pleit voor een school die uitgaat van een bredere taakopvatting dan alleen het overdragen van kennis en noemt scholen met dergelijke brede maatschappelijke taakopvatting 'plusscholen'.

Voyage au pays des quatre i / Colignon, Patrick, red. - Namen: Centre d'action interculturelle de la province Namur, 2002. - [s.p.]: 12,00 euro
Vindplaats: ro 3 voya

Deze cd-rom biedt leerkrachten en vormingswerkers informatie en didactisch materiaal over 'de vier i's': immigratie, integratie, interculturaliteit en identiteit. Voor elk van deze vier concepten vindt men op de cd-rom: een theoretische benadering vanuit verschillende invalshoeken; visuele en auditieve ondersteuning door middel van kaarten, statistieken, getuigenissen en artikels; spelmethodieken.

NIEUWKOMERS • n°5 • november - december 2009 • 23

Werken aan een positieve sfeer in klas en school: Didactische mogelijkheden van kring en forum / Bakkers, Erik, red. - Leuven: CEGO, 2009. - 84 p. - (EE-Cahier). - ISBN 978-90-78765-03-5: 16,00 euro
Vindplaats: ro 6 werk

Met de EE-Cahiers wil men een relevante onderwijsthematiek hapbaar en concreet beschrijven met aandacht voor een beetje theorie, maar vooral met een richting en een houvast voor het dagelijkse handelen in de praktijk. De EE-Cahiers richten zich voornamelijk op de leeftijdsgroep van 6- tot 12- jarigen. In dit Cahier krijgen we mogelijkheden om via kring en forum op klas- én schoolniveau de sfeer te verbeteren. Het geeft didactische houvast voor leerkrachten die zoekende zijn.

Wiegelied voor Hamza: Kinderopvang als ontmoetingsplaats = Lullaby for Hamza [DVD+handleiding] / Boudry, Caroline; Peeters, Jan. - Utrecht: NIZW, 2004. - 50 min.: 15,00 euro
Vindplaats: ro 3 wieg

Diversiteit in culturen en sociale herkomst, in moedertalen en gewoonten, in gezinsamenstelling. Het zijn allemaal recente ontwikkelingen die kinderdagverblijven en peuterspeelzalen voor nieuwe uitdagingen stellen. De documentaire toont hoe kindercentra in vier Europese steden (Gent, Aubry, Berlijn en Birmingham) vorm geven aan het omgaan met diversiteit in multiculturele en achterstandswijken. De film kan gebruikt worden in cursussen en opleidingen, in teamoverleg en op ouderavonden.

3. ACHTERGRONDLITERATUUR OVER INTERCULTURALITEIT

3.1. Algemeen

Human development report 2009: Overcoming Barriers: Human Mobility and Development / UNDP. - Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009. - 272 p. - ISBN 9780230239043
Vindplaats: <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2009/>

Sinds 1990 brengt de UNDP, het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties, jaarrapporten uit rond thema's die een uitdaging vormen voor de mensheid. Het onderwerp van het jaarboek 2009 is migratie. Dit rapport brengt beschikbare informatie over dit thema bijeen, onderzoekt welke impact migratie heeft in de ontvangende landen en in de landen van herkomst, en hoe de ongelijkheden die er mogelijk mee gepaard gaan, kunnen aangepakt worden.

3.2. Cultuur

De geopolitiek van emotie: Hoe culturen van angst, vernedering en hoop de wereld veranderen / Moïsi, Dominique. - Amsterdam: Nieuw Amsterdam, 2009. - 256 p. - ISBN 978-90-468-0576-3: 17,95 euro
Vindplaats: ge 02.1 geop

'Wij [in Europa] zijn bang voor een invasie van de allerarmsten uit Afrika. We zijn bang te worden opgeblazen door de grootste fanatiekelingen uit de landen van de fundamentalistische islam, zo niet uit eigen land. En we zijn bang dat we worden ingehaald door de meest dynamische landen in Azië. (...) Om de wereld te kunnen verklaren zijn het niet de economische belangen maar de passies of emoties die de doorslag geven.' Dominique Moïsi laat in 'Geopolitiek van emoties' zien waarom sommige culturen eerder met elkaar in botsing komen dan andere. Door de drijvende krachten achter onze culturele verschillen in kaart te brengen, biedt 'Geopolitiek van emoties' een beter begrip van de wereld waarin we leven en wellicht zelfs een vreedzame oplossing voor de onwetendheid en verschillen die ons dwarszitten.

Housing Conditions of Roma and Travellers: Thematic Study / Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding. - [S.l.]: RAXEN National Focal Point, 2009. - 69 p.
Vindplaats: http://diversiteit.be/?setLanguage=1&action=artikel_detail&artikel=304

Dit verslag is een onderdeel van een Europees onderzoek naar de huisvestingssituatie van Roma en woonwagenbewoners en onderzoekt de situatie in Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Uit de studie blijkt

dat beleidsmakers op regionaal en lokaal niveau steeds meer aandacht hebben voor de huisvesting van Roma en woonwagenbewoners. Er is wel nog een lange weg te gaan om de administratieve en juridische hindernissen die deze bevolkingsgroepen ondervinden, uit de weg te ruimen. De vooroordelen t.a.v. deze groepen blijven bestaan. Sommige sedentaire Roma leven in verontrustende omstandigheden. Dit tast hun sociale leven en gezondheid aan.

Marokkanen in Nederland: De pioniers vertellen / Cottaar, Annemarie; Bouras, Nadia. - Amsterdam: Meulenhoff, 2009. - 288 p. - ISBN 978-90-290-8435-2: 22,50 euro
Vindplaats: ge 02.1 maro

Dit boek vertelt het verhaal van de komst, de vestiging en de inburgering van de eerste generatie Marokkanen in Nederland. Gastarbeiders die in de jaren 60 en 70 naar Nederland kwamen, vertellen hun verhaal aan de hand van tientallen foto's uit hun privéalbums.

Vergeeten erfenis: Oosterse wortels van de westerse cultuur / Lendering, Jona. - Amsterdam: Polak & Van Genneep, 2009. - 195 p. - ISBN 978-90-253-6404-5: 19,95 euro
Vindplaats: ge 02.1 verg

De Arabische bijdrage aan de totstandkoming van de Europese cultuur is een "vergeeten erfenis". Lendering vertelt hoe de westerse cultuur in de elfde eeuw ontstond toen Europa in de leer ging in de wereld van de islam. De invloed van de experimentele wetenschap van geleerden als al-Haytham, van de geneeskundige inzichten van de Iraanse arts Ibn Sina en van de discussievrijheid van de islamitische rechtscollages komen aan de orde, net als de sporen van het islamitische gelijkheidsdenken in het westerse recht en de wortels van de scheiding van kerk en staat.

Marokkaan in Nederland: Hollander in Marokko / de Boer, Sietske. - Rijswijk: Elmar, 2009. - 131 p. - ISBN 978-90389-1928-7: 19,95 euro
Vindplaats: ge 02.2 maro

In dit boek vertellen vijftien voormalige gastarbeiders hun levensgeschiedenis. Sommigen woonden en werkten twintig, dertig jaar of nog langer in Nederland. Deze vijftien mannen behoren tot de weinigen die zijn teruggekeerd naar hun geboortegrond, het Rifgebergte in het ruige noorden van Marokko. Zij vertellen waarom ze indertijd naar Nederland trokken, hoe ze op hun leven terugkijken en waarom ze de keuze gemaakt hebben hun oude dag te slijten in de Rif. Wat waren de moeilijke of beslissende momenten? Hebben ze ergens spijt van? Zijn zij Hollander geworden?

Chinatown / Asiatown / Pang, Ching Lin. - Antwerpen: Stad Antwerpen, 2009. - 35 p.
Vindplaats: ge 02.4 chin

Deze brochure bevat informatie over Chinatowns in het algemeen en het Antwerpse Chinatown/Asiatown in het bijzonder, gevolgd door een lijst van handelszaken, restaurants en verenigingen.

Couscous op zondag: Een familiegeschiedenis / Arib, Khadija. - Amsterdam: Balans, 2009. - 246 p. - ISBN 978-90-5018-951-4: 16,95 euro
Vindplaats: ge 02.4 cous

PvdA-kamerlid Khadija Arib was vijftien toen zij met haar moeder Casablanca verliet en op Schiphol landde. In dit boek beschrijft zij even beeldend als meeslepend de lotgevallen van haar familie en die van de gezinnen uit haar buurt. Van binnenuit vertelt Arib de verborgen geschiedenis van de onzichtbare Marokkaanse vrouwen en gezinnen in Nederland. Ze schrijft over het leven dat zij achterlieten en het geworstel om een nieuw bestaan in een vreemd en koud land, over de sociale controle in eigen kring, en de steeds grotere invloed van de islam. Ze schrijft over de tragiek, maar ook over de komische kanten van een leven tussen twee culturen.

Daar zijn de Polen!: Op zoek naar een betere toekomst / Saraber, Pierre. - Soesterberg: ASPEKt, 2009. - 169 p. - ISBN 978-90-5911-807-2: 16,95 euro
Vindplaats: ge 02.4 daar

Dit boek behandelt uiteenlopende thema's zoals huisvesting, religie, arbeidsomstandigheden en vervoer. Het geeft een antwoord op vragen als "Waar werken en wonen de meeste Polen?" en "Hoe belangrijk is de rooms-katholieke kerk voor hen?" De auteur besteedt ook aandacht aan andere Oost-Europeanen in Nederland.

Inburgeren met een mentor: Handleiding mentorprojecten voor inburgeraars / Popovic, Miro; Wilbrink, Ina; Achahchah, Jamila. - Utrecht: Movisie, 2008. - 42 p.
URL: http://www.movisie.nl/122818/def/home/publicaties/publicaties/inburgeren_met_een_mentor/
Vindplaats: ge 02.4 inbu

Mentorprojecten voor inburgeraars lijken op mentorprojecten voor andere doelgroepen, maar er zijn verschillen. Die worden vooral zichtbaar tijdens de uitvoering. Deze handleiding is een combinatie van algemene kennis over mentorprojecten en praktijkervaringen met de inzet van inburgeringsmentoren. Voor wie mentoren wil inschakelen voor het begeleiden van inburgeraars.

Latinos en Amberes: Latino's in Antwerpen [dvd] / Alvarez, Irenia. - Antwerpen: StampMedia, 2009. - 22 min.
Vindplaats: ge 02.4 lati

De documentaire 'Latinos en Amberes' geeft een unieke inkijk in het wel en wee van de Latijns-Amerikaanse gemeenschap in multicultureel Antwerpen. In 'Latinos en Amberes' vertellen de 25-jarige Argentijnse Daiana Cristal Victoria Perucho en de 27-jarige Paraguayaanse illegaal Félix María Ramos Hermosilla zeer open over hun moeilijke integratie in Vlaanderen. De twee latino's getuigen over het dubbel gevoel waarmee ze in Antwerpen leven: ze zijn vastberaden een nieuw leven op te bouwen, maar worstelen met taal, cultuur en heimwee.

Een leeuw in een kooi: De grenzen van het multiculturele Vlaanderen / Arnaut, Karel; Bracke, Sarah.; Ceuppens, Bambi ...[et al.]. - Antwerpen: Meulenhoff, 2009. - 231 p. - ISBN 978-90-8542-189-4: 19,95 euro
Vindplaats: ge 02.4 leeu

De auteurs in 'Een leeuw in een kooi' nemen de manier waarop in Vlaamse debatten gepraat wordt over alloctonen, feminisme, holebirechten, emancipatie, neutraliteit en burgerschap op de korrel. Ze nemen standpunten op de korrel van 'wie het goed bedoelt' en delven aspecten van het Vlaamse verleden op die tot nu toe verdoken zijn gebleven, om het multiculturele heden beter te begrijpen. Gedreven door een groot engagement en steunend op een uitgebreide academische expertise schetsen de redacteurs een weinig verhullend beeld van het multiculturele Vlaanderen. Andere auteurs uit het Vlaamse middenveld en intellectuele landschap dienen hen van repliek.

Overbruggen en verheffen: Werken aan sociaal kapitaal in de stad / Walraven, Guido; de Brabander, Richard; Peters, Dorothee. - Antwerpen: Garant, 2009. - 115 p. - ISBN 978-90-441-2445-3: 14,90 euro
Vindplaats: ge 02.4 over

'Overbruggen en verheffen' zoekt een antwoord op de vraag hoe het werken aan sociaal kapitaal in de stad kan bijdragen tot het overbruggen van verschillen. Het boek is een bundeling van bijdragen over onderzoeken van de afgelopen jaren. Uiteenlopende thema's, zoals de rol van bewoners bij herstructurering van wijken, schuldhulpverlening, combinaties van activering en zorg voor mensen in een uitkeringssituatie, talentontwikkeling van risicojongeren, lerende wijkcentra, burgerschapsvorming op de basisschool, taalontwikkeling van jonge kinderen, duurzaamheid en sociaal-maatschappelijk ondernemerschap, komen in de publicatie aan bod. Wat deze thema's van de grote stad verbindt, is werken aan 'sociaal kapitaal'.

Echtscheiding bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst / Van Aerschot, Marjan. - Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2009. - [20 p.]. - (Zoem;7).
URL: http://www.steunpuntgelijkekansen.be/main.aspx?c=*SGK&n=78796
Vindplaats: ge 02.4 zoem

Deze ZOEM is gebaseerd op het eerder gepubliceerde tweeledige onderzoek in verband met echtscheiding bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst. Meer bepaald maakt men gebruik van het kwantitatieve (M. Corijn en E. Lodewijckx, 2009), maar ook conclusies uit de andere delen komen hier en daar aan bod. Doel is na te gaan in welke mate echtscheiding voorkomt bij personen van Turkse, Marokkaanse of Belgische afkomst in het Vlaamse Gewest en inzicht krijgen in verschillen tussen, maar ook binnen de groepen.

Scholing van Romakinderen in België: Ouders aan het woord / Hasdeu, Iulia. - Brussel: Koning Boudewijnstichting, 2009. - 91 p. - ISBN 978-90-5130-640-8: 0,00 euro
URL: <http://www.kbsfrb.be/>
Vindplaats: ge 02.5 scho

Deze publicatie bevat de resultaten van een onderzoek dat in opdracht van de Koning Boudewijnstichting werd uitgevoerd met de bedoeling de visie van Roma-ouders over de scholing van hun kinderen in België beter te leren kennen. Vijfenvertig Roma van verschillende nationaliteiten (samen een vertegenwoordiging van bijna heel Centraal- en Oost-Europa) werden geïnterviewd met de hulp van enkele culturele bemiddelaars van Roma-afkomst. De Roma-ouders hebben hun mening gegeven over hun scholing, die van hun kinderen, hun problemen, hun kijk op de wereld.

3.3. Jeugd

Financiële opvoeding / Nibud. - Utrecht: Nibud, 2009. - 28 p.
Vindplaats: ge 05.1 fina

Het Nederlandse Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) onderzocht de financiële opvoedingsstijl van ouders aan de hand van opleiding, inkomen, huishoudtype, ouderlijk financieel gedrag en algemene opvoedingsstijl. De meeste ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen goed met geld om kunnen gaan. Ze weten echter vaak niet goed hoe ze hen dat moeten leren. De financiële opvoedingsstijl blijkt van invloed te zijn op het financiële gedrag van kinderen. Grote vrijgevigheid van ouders hangt samen met het hebben van schulden van jongeren en ze zijn meer gericht op het uitgeven van geld.

Ongelijke kansen en ervaren discriminatie in de Turkse en Marokkaanse tweede generatie / Vandezande, Véronique; Fleischman, Fenella; Baysu, Gülseli ...[et al.]. - Leuven: Katholieke Universiteit Leuven, 2009. - 98 p.

URL: http://soc.kuleuven.be/ceso/onderzoek/9/pdf/TIES_eindrapport_Gelijke_Kansen.pdf
Vindplaats: ge 05.1 onge

TIES, The Integration of the European Second Generation, is een Europees onderzoeksproject dat de eerste internationaal vergelijkbare gegevens wil verzamelen omtrent verschillende aspecten van de "integratie" van de tweede generatie van Turkse, Marokkaanse en ex-Joegoslavische herkomst in Europa (meer informatie op www.tiesproject.eu). 15 Europese grootsteden werden geselecteerd voor het onderzoek, waaronder Antwerpen en Brussel. In dit rapport worden de kansen en de ervaren discriminatie van de Turkse en Marokkaanse 18 tot 35-jarigen in Antwerpen en Brussel onderzocht. Meer specifiek komen volgende onderwerpen aan bod: gelijke kansen in het onderwijs; gelijke kansen op de arbeidsmarkt; ervaringen van persoonlijke discriminatie; discriminatie tegen groepen in de Belgische samenleving; gender(on)gelijkheid.

Opvoeden kun je leren: Onderzoek 1 naar het opvoeden van kinderen onder ouders in opdracht van het Ministerie voor Jeugd en Gezin / De Jongh, Joris; Vlek, Odette. - Amsterdam: MSC, 2009. - 19 p.

Vindplaats: ge 05.1 opvo

In september 2009 onderzocht men bij ruim 1100 Nederlandse ouders van thuiswonende kinderen tot 18 jaar hoe zij tegen opvoeden aankijken. Het onderzoek kadert in het opvoeddebat van de Nederlandse minister voor Jeugd en Gezin dat tot doel heeft dat ouders en opvoeders met elkaar in gesprek gaan over dagelijkse opvoedingszaken. Uit het onderzoek blijkt dat ongeveer 90 procent van de ouders vindt dat ze hun kinderen goed opvoeden. Zo'n 70 procent weet zich soms geen raad met het gedrag van hun kind en bijna de helft heeft moeite met consequent zijn. De meeste ouders zien een opvoedcursus niet zitten, terwijl een kwart wel aangeeft dat ze kennis en ervaring over de opvoeding willen delen met andere ouders.

Allochtonen gezinnen: Opvoeding van tieners / Pool, Marina; Geense, Paul; Lucassen, Nicole. - Den Haag: Nederlandse Gezinsraad, 2005. - 104 p. - (Signalement;3C). - ISBN 90-70815-88-5: 27,20 euro
Vindplaats: ge 05.1 sign

Het derde Signalement van de Nederlandse Gezinsraad belicht de positie van allochtone gezinnen in Nederland vanuit verschillende invalshoeken. Dit deelrapport C beschrijft een onderzoek onder

vaders en moeders met tienerkinderen. Uit het onderzoek blijkt onder meer dat de onbekendheid met de Nederlandse maatschappij het voor allochtone ouders moeilijker maakt om hun tieners op te voeden, dat naast opvoedingsadvies ook het scheppen van goede randvoorwaarden zoals betaalbare activiteiten voor tieners en een veilige stad belangrijk zijn, dat allochtone ouders hun weg niet vinden naar het ondoorzichtige aanbod opvoedingsondersteuning voor ouders van tieners. Op basis van het onderzoek formuleerde de NGR gerichte adviezen aan de overheid en andere belanghebbenden om allochtone ouders te ondersteunen in hun opvoedingstaak.

Van keukentafel tot 'God': Belgische, Italiaanse en Marokkaanse ouders over identiteit en opvoeding / Clycq, Noel. - Antwerpen: Garant, 2009. - 373 p. - ISBN 978-90-441-2306-7: 35,00 euro
Vindplaats: ge 05.1 vank

Waarom gebruiken Italiaanse Belgen een keukentafel om zich van Belgen, en 'God' om zich van Marokkanen te onderscheiden? Op welke wijze onderscheiden autochtone Belgen en Marokkaanse Belgen zich van 'de andere'? Meer nog, wat betekent dit voor de opvoeding van hun kinderen? Het gezin is de plek bij uitstek waar het socialisatieproces van kinderen zich voltrekt. Identiteiten worden er geconstrueerd en overgedragen met de ouders als spilfiguren. In dit boek worden de ideeën en ervaringen van ouders omtrent etnische identiteiten en genderidentiteiten bestudeerd. Hiervoor werden 42 ouders van Belgische, Italiaanse en Marokkaanse origine bevestigd. Bijzonder is dat dit boek tegelijkertijd aandacht besteedt aan religieuze achtergrond, taal, etniciteit en gender - dit niet alleen bij minderheden maar ook bij de maatschappelijk dominante 'Belgische' groep. De resultaten stellen een aantal vanzelfsprekendheden en onzichtbare machtsprocessen omtrent gender en etniciteit expliciet ter discussie.

Jeugdwerk en interculturaliseren: Stand van zaken juni 2006 / Taghon, Sofie ...[et al.], red. - Brussel: Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media, 2006. - 22 p.
URL: http://www.interculturaliseren.be/fileadmin/user_upload/pdf/interculturaliteit_jeugdwerk_juni2006.pdf
Vindplaats: ge 05.2 jeugd

In het voorjaar van 2005 startte het traject "interculturaliseren van de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport". Hierin verkenden, bevroegen en versterkten de vele spelers op het terrein van cultuur, jeugdwerk en sport elkaars visie, positie en concrete acties. Uit dit bondgenootschap tussen de betrokken beleidssectoren en de Vlaamse overheid groeide een actieplan (zie: www.interculturaliseren.be). Het eerste deel van deze brochure verzamelt de aspecten uit het actieplan die zeer specifiek op de jeugd-

sector betrekking hebben. Het tweede deel bevat de acties en plannen die algemeen voor alle sectoren gelden.

Marokkaanse jeugddelinquenten: een klasse apart?: Een onderzoek naar jongens in preventieve hechtenis met een Marokkaanse en Nederlandse achtergrond / Stevens, Gonneke; Veen, Violaine; Vollebergh, Wilma. - Den Haag: Nicis Institute, 2009. - 63 p. - ISBN 978-90-77-389-76-8: 0,00 euro
URL: <http://www.nicis.nl/kenniscentrum/binaries/webwinkel/bulk/pdfs/marokkaanse-probleemjongeren.pdf>
Vindplaats: ge 05.3 maro

Jongens met een Marokkaanse achtergrond zijn oververtegenwoordigd in Justitiële Jeugdinrichtingen in Nederland. Onderzoekers van de Universiteit Utrecht deden onderzoek naar de achtergronden van deze jongens om meer inzicht te krijgen in de reden daarvoor. Zij vergeleken 141 Marokkaanse jongens en 158 Nederlandse jongens tussen de dertien en achttien jaar in preventieve hechtenis met elkaar én met jongens uit de algemene bevolking. In dit boekje worden verschillen in delicttypen, emotionele en gedragsproblemen en de moeder-kind relatie tussen de groepen beschreven: verrassende resultaten en bevindingen die het beeld dat over deze jongens bestaat nuanceren.

3.4. Hulpverlening

Hulpverleners over 'A'ctivering: De rol van organisatie en buurt bij de hulpverlening in het Antwerpse OCMW / Raeymaeckers, Peter; Vranken, Jan. - Leuven: ACCO, 2009. - 149 p. - ISBN 978-90-334-7483: 22,50 euro
Vindplaats: ge 06.1 hulp

Dit boek gaat na hoe in verschillende buurten wordt gewerkt aan activering. Het analyseert de manier waarop de hulpverleners van drie sociale centra binnen het OCMW van Antwerpen omgaan met activering. Daarnaast behandelt dit boek de rol van omgevingsfactoren op de visie over activering. De auteurs onderzoeken het belang van de organisatiecultuur binnen drie sociale centra van het OCMW van Antwerpen en wat de rol is van de 'buurt'. De ervaringen en beleving van de bevestigde maatschappelijk werkers staan centraal. Het boek eindigt met beleidsaanbevelingen.

Expertmeeting: Schizofrenie en preventie / Forum - Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling. - Utrecht: Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling, 2008. - 34 p.
URL: <http://www.forum.nl/pdf/schizofrenie-preventie.pdf>
Vindplaats: ge 06.2 expe

Tijdens een expertmeeting in het najaar van 2008 heeft FORUM een groep medische en psychiatrische deskundigen bijeen gebracht om over schizofrenie bij migranten en hun kinderen, Marokkaans-Nederlanders in het bijzonder, hun licht te laten schijnen. Waardoor komt de ziekte bij hen zo vaak voor? Hoe kun je de patiënt medisch, therapeutisch en sociaal behandelen om een genezing op gang te brengen? Waarom gebeurt dat nog te weinig? Hoe kun je schizofrenie voorkomen? Wat zijn belemmerende factoren bij het voorkomen en genezen van de ziekte? Deze en andere vragen kwamen tijdens de meeting aan bod. Met de suggesties en aanbevelingen die in dit verslag gedaan worden, kunnen medische en sociale hulpverleners meteen aan de slag. Ook gaan de deskundigen in op de steun die het stadsbestuur, scholen en de eigen familie en directe sociale omgeving van schizofreniepatiënten kunnen bieden.

Gekleurde gekte: Jubileumboek [boek+dvd] / Sbiti, Aziza; Boedjarath, Indra, red. - Rotterdam: MIKADO, 2009. - 119 p. - ISBN 978-90-77782-18-7: 66,08 Vindplaats: ge 06.2 gekl

Hulpverleners, cliënten, wetenschappers en andere betrokkenen vertellen over hun ervaringen en persoonlijke visies op interculturele zorg. Een mooi vormgegeven boek met inspirerende essays en openhartige interviews. Door het hele boek staat een tijdsbalk die alle belangrijke momenten uit 25 jaar interculturele ggz markeert. Bij het boek hoort een dvd met filmische impressies in 13 hoofdstukken, van het jubileumcongres 'Gekleurde gekte' dat plaatsvond op 23 april 2009.

3.5. Vrouwen

Opkomen voor jezelf: Het vergroten van de assertiviteit van allochtone vrouwen: Methodiekverslag / [s.n.]. - Amsterdam: ACB Kenniscentrum, 2008. - 28 p. URL: <http://www.acbkenniscentrum.nl/upload/UserFiles/Image/OpkomenVoorJezelf.pdf> Vindplaats: ge 07.3 opko

ACB Kenniscentrum ontwikkelde een methodiek en training om de assertiviteit van allochtone vrouwen te vergroten. In deze brochure wordt de methodiek voorgesteld.

Vertel het gerust...: Handleiding voor het vormen en begeleiden van een team van vrijwillige vertrouwenspersonen huiselijk geweld / ACB Kenniscentrum. - Amsterdam: ACB Kenniscentrum voor emancipatie en participatie, 2008. - 34 p.: 0,00 euro URL: <http://www.acbkenniscentrum.nl/upload/UserFiles/Image/Vertelhetgerust.pdf> Vindplaats: ge 07.3 vert

Hoe kan je de drempel naar de hulpverlening bij huiselijk geweld verlagen? In 2002 startte een Amsterdamse organisatie met een vrijwilligersnetwerk van vertrouwenspersonen. 'Vertel het gerust' beschrijft deze methodiek en geeft tips voor het vormen en begeleiden van een team van vrijwillige vertrouwenspersonen huiselijk geweld.

3.6. Religie

Op zoek naar horizonten: Actief burgerschap en intercultureel leren / [s.n.]. - Gent: Sociumi vzw, 2009. - 32 p. - (Perspectief; Jg. 5, nr. 2): 2,50 euro Vindplaats: ge 08.1 pers

Dit themanummer rond intercultureel leren en actief burgerschap bevat verschillende bijdragen. Er wordt nagegaan hoe enkele levensbeschouwingen burgers motiveren tot actief-zijn. Ook het onderwijs is een belangrijke actor: Patrick Loobuyck en Leni Franken breken een lans voor een inclusief vak over levensbeschouwing, filosofie en burgerschap. Tot slot doen drie mensen hun verhaal over de plaats die intercultureel leren in hun leven inneemt.

Religieuze kentekens: Wetgeving en rechtspraak als leidraad / Dawoud, Sabine. - Brussel: Vlaams Minderheden-centrum, 2009. - 27 p. URL: http://www.vmc.be/uploadedFiles/VMC/Thema/Lokaal_beleid/Levensbeschouwing/BrochureReligieuzeSymbolen.definitief.sept.2009.pdf Vindplaats: ge 08.1 relf

Mag er een kruisbeeld hangen in het gemeentehuis? Kan je de boerka uit het straatbeeld bannen? Mag je loketbedienden, leerlingen, leerkrachten... verbieden een religieuze symbool te dragen? Wat zeggen juridische bronnen erover? Deze brochure bundelt wetgeving en rechtspraak over religieuze kentekens: op identiteitsdocumenten, op school, op het werk, in het openbaar leven. Ze tekent de wettelijke grenzen en interpretatieruimte uit, en biedt zo een eerste houvast voor al wie beslissingen moet nemen.

De beschavingsmachine: Wij en de islam / Maly, Ico. - Berchem: EPO, 2009. - 167 p. - ISBN 978-90-6445-229-1: 15,00 euro Vindplaats: ge 08.2 besc

Botsende beschavingen, burkini's, halavlees en jihad: kan u de extra bijlagen, boeken, films, en series nog bijhouden? Voor Ico Maly is het allemaal geen toeval. Al deze producten maken deel uit van wat hij de 'beschavingsmachine' noemt. 'De beschavingsmachine' duidt deze fascinatie voor 'de islam' als een politiek-ideologisch verhaal en legt het waarom en de consequenties ervan bloot.

Dar Es Salaam: Een interculturele dialoog over moslims in Vlaanderen en Antwerpen / Vorming Plus. - Antwerpen: Vorming Plus, 2009. - 60 p.: 8,00 euro Vindplaats: ge 08.2 dare

Van januari tot juni 2009 liep Dar Es Salaam: zes open dialoogavonden over moslims in Vlaanderen en Antwerpen. Dar Es Salaam betekent Huis van de Vrede en bracht Antwerpse moslims en niet-moslims samen om te dialogeren over de islam. Er waren telkens twee sprekers die een onderwerp inleidden waarna een diepgaand gesprek over ook heikele thema's ontstond. Die dialoogavonden vonden hun neerslag in het boek 'Dar Es Salaam'. De gesprekken (en dus ook het boek) hadden als onderwerp: Moslims in Antwerpen; De geschiedenis van de islam; Vrouwen en relaties; Allochtone moslimjongeren; Verborgene agenda van het hoofddoeken-debat; Toekomst van de islam.

Islam / Catherine, Lucas. - Antwerpen: Luster, 2009. - 48 p. - ISBN 978-94-6058-000-0: 5,95 euro Vindplaats: ge 08.2 isla

Deeltje uit de boekenreeks 'De essentie', een verzameling mini-boekjes waarin op ca. 50 pagina's een actueel thema kernachtig wordt uitgelegd.

De Moskee: Politieke, architectonische en maatschappelijke transformaties / Erkoçu, Ergün; Bugdaci, Cihan. - Rotterdam: NAI Uitgevers, 2009. - 192 p. - ISBN 978-90-5662-571-9: 34,17 euro Vindplaats: ge 08.2 mosk

Ergün Erkoçu maakte in 2003 naam als een van de bedenkers van het verrassende concept van de Poldermoskee. In dit boek presenteert hij met medeauteur Cihan Bugdaci een interdisciplinaire visie op de rol van de moskee in de Nederlandse samenleving. Dit boek wil de discussie over de moskee verdiepen en nuanceren. Onder anderen politicus Frits Bolkestein, architect Wilfried van Winden, socioloog Willem Schinkel, theoloog/filosoof Tariq Ramadan, antropoloog Eric Roose, en Ole Bouman (directeur Nederlands Architectuurinstituut) geven hun visie op de architectonische verschijning van dit voor Nederland nieuwe type gebouw en zetten uiteen welke sociaal-maatschappelijke krachten haar vormen.

3.7. Gezondheidszorg

Allochtonen en kanker: Sociaal-culturele en epidemiologische aspecten / Signaleringscommissie Kanker. - Amsterdam: KWF Kankerbestrijding, 2006. - [62 p.]. - ISBN 90-71229-17-3
URL: <http://www.kwfkankerbestrijding.nl/index.jsp?objectid=14887>
Vindplaats: ge 09 allo

De Nederlandse Signaleringscommissie Kanker heeft geconstateerd dat de communicatie tussen zorgverleners en allochtone patiënten vaak te wensen overlaat. Zij veronderstelt dat er bij reguliere zorgverleners onvoldoende inzicht bestaat in de wijze waarop allochtonen kanker beleven en met kanker als ziekte omgaan in de eigen sociale omgeving en in relatie tot de zorg. Deze studie wil professionals meer inzicht verschaffen in de wijze waarop allochtonen kanker als ziekte interpreteren en beleven. Ook geeft de studie een overzicht van cijfermateriaal over het vóórkomen van kanker bij allochtonen in Nederland.

To Do-Lijst: Tips voor materiaal- en methodiekontwikkeling voor doelgroepen met een gezondheidsachterstand / NIGZ. - Woerden: NIGZ, 2008. - 26 p.
URL: <http://www.nigz.nl/index.cfm?act=winkel.detail&pid=1000>
Vindplaats: ge 09 todo

Een praktische lijst met aandachtspunten voor iedereen die materiaal en/of methodieken gaat ontwikkelen voor doelgroepen met een gezondheidsachterstand. In de lijst komen vier aandachtsvelden aan bod: projectorganisatie, samenwerking met de einddoelgroep, (schriftelijke) materiaalontwikkeling en pretesten.

3.8. Racisme, discriminatie en beeldvorming

Discrimination in the EU in 2009 / [s.n.]. - Brussels: European Commission, 2009. - 228 p. - (Special Eurobarometer;317).
Vindplaats: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm

Voor het eerst sinds 2006 heeft de Europese Commissie een Eurobarometer gepubliceerd waarin (de perceptie van) diversiteit en discriminatie in de 27 EU-landen wordt onderzocht. Naast dit uitgebreide rapport zijn er ook factsheets met een samenvatting van de resultaten per land.

EU-MIDIS at a glance: Introduction to the FRA's EU-wide discrimination survey / European Union Agency for Fundamental Rights. - Vienna: European Union Agency for Fundamental Rights, 2009. - 24 p. - ISBN 978-92-9192-349-6
URL: http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/eu-midis/index_en.htm
Vindplaats: ge 10 EUMI

EU-MIDIS is een onderzoeksproject van de FRA, het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten. EU-MIDIS onderzoekt de perceptie van discriminatie door etnische minderheden in de EU. Daarnaast gaat het onderzoek na in hoeverre etnische minderheden het slachtoffer worden van misdaden en of ze op de hoogte zijn van hun rechten wanneer ze geconfronteerd worden met discriminatie. Deelonderzoeken bekijken de discriminatie van bepaalde bevolkingsgroepen, zoals moslims en Roma.

De exotische mens: Andere culturen als amusement / Teylers Museum; Museum Dr. Guislain. - Tiel: Lannoo, 2009. - 175 p. - ISBN 978-90-209-82-89-3: 29,95 euro
Vindplaats: ge 10 exot

Omstreeks de voorlaatste eeuwwisseling vergaapte het Europese publiek zich massaal aan Afrikanen, Javanen, indianen, lilliputters, Eskimo's, en andere uit de kolonies geïmporteerde 'exoten' die in menselijke diertentoonstellingen als rariteit te kijk werden gezet. In negen essays wordt het spanningsveld verkend tussen exploratie en exploitatie, bestudering en beheersing van 'de exotische ander', van de 19de eeuw tot op heden. Geïllustreerd met affiches en 19de-eeuwse 'wetenschappelijke' portretten van 'exotische mensen'. Publicatie bij de tentoonstelling 'De Tientoongestelde Mens. Andere culturen als amusement' in Museum Dr. Guislain (29/05-13/09/09).

Schoon volk: Hoe je uiterlijk je leven beïnvloedt / Wouters, Eveline; Sioen, Lieven. - Tiel: Lannoo, 2009. - 299 p. - ISBN 978-90-209-8307-4: 19,95 euro
Vindplaats: ge 10 scho

Man of vrouw, autochtoon of allochtoon, oud of jong: ook in onze geëmancipeerde 21ste eeuw blijft uiterlijk ontegenzeggelijk een erg belangrijke rol spelen. Journalist Lieven Sioen interviewde ervaringsdeskundigen en sprak met talloze experts zoals Johan Braeckman, Jean-Jacques Cassiman en Myriam Vervaeke. Hij kwam terug met een fascinerend verhaal over hoe je uiterlijk grotendeels je leven bepaalt. Hij gaat op zoek naar de waarheid achter mythes als: mooie mensen hebben vaker een succesvolle carrière, allochtonen hebben het moeilijker om een huis te huren... Het boek verschijnt in het verlengde van de gelijknamige tentoonstelling die in 2009 te zien was in Atlas (Antwerpen).

Stand up speak up: The story 2005-2009 / Rawlinson, Anna. - Brussel: Koning Boudewijn Stichting, 2009. - 47 p.: 0,00 euro
URL: <http://www.kbs-frb.be/publication.aspx?id=250600&LangType=2067>
Vindplaats: ge 10 stan

Eindrapport over de Europese campagne waarbij de 'zwijgende meerderheid' van niet-racistische supporters zich verzet tegen racistische beledigingen in voetbalstadions. Met resultaten van 238 projecten uit 10 landen.

Vreemden: Naar een cultuursociologische benadering van etnocentrisme / Elchardus, Mark; Siongers, Jessy, red. - Leuven: Lannoo Campus, 2009. - 334 p. - ISBN 978-90-209-8686-0: 34,95 euro
Vindplaats: ge 10 vree

De auteurs van 'Vreemden' gaan op zoek naar verklaringen en oplossingen voor etnocentrisme en etnische vooroordelen. Wie de literatuur over etnocentrisme overloopt, stelt vast dat de oorsprong van die houding in drie soorten werkelijkheden worden gezocht: de natuur, de persoonlijkheid en de sociale omstandigheden. In het onderzoek waarover 'Vreemden' rapporteert, ligt de nadruk vooral op de sociale en meer specifiek de culturele omstandigheden. Uit het onderzoek blijkt dat gezin, onderwijs en media een belangrijke rol spelen bij het verklaren van etnocentrisme.

3.9. Beleid

Beleidsnota: Inburgering en Integratie 2009-2014 / Bourgeois, Geert. - Brussel: Vlaams Parlement, 2009. - 55 p.
URL: http://www.binnenland.vlaanderen.be/inburgering/office%20documenten/beleidsnota-beleidsbrieven/Beleidsnota_Inburgering_Integratie_2009-2014.pdf
Vindplaats: ge 11 bele

Met deze beleidsnota wordt voor de periode 2009-2014 een meer concrete uitwerking gegeven aan de basisopties in het regeerakkoord. Na een omgevingsanalyse worden de strategische en operationele doelstellingen uiteengezet.

Parels van integratie 2008 / Berkeley, Eva; Van Uden, Anne; Uhlenbeck, Joni ...[et al.]. - Den Haag: Nicis Institute / KIEM, 2008. - 78 p. - (Parels van integratie). - ISBN 9789077389652: 0,00 euro
Vindplaats: ge 11 pare

Een Parel is een succesvol initiatief, gericht op meedoen aan de samenleving, waarbij gedeelde interesses en/of gedeelde belangen van burgers met verschillende (culturele) achtergronden centraal staan. Elke Parel is een glansrijk voorbeeld van een geslaagd initiatief, waar andere steden mogelijk gebruik van kunnen maken. Deze

vierde editie van de Parels van Integratie stond in het teken van het thema 'actief burgerschap'. In deze brochure worden de zes geselecteerde projecten voorgesteld en wordt gereflecteerd over de succesfactoren.

Verboden voor onbevoegden: Naar lokale netwerken voor meer participatie aan cultuur, jeugdwerk en sport / Wyckmans, Jessica; Dierckx, Danielle. - Leuven: ACCO, 2009. - 103 p. - (Sociale InZichten; 10). - ISBN 978-90-334-7482-8: 18,00 euro
Vindplaats: ge 11 verb

De auteurs onderzochten lokale netwerken die opgezet worden ter bevordering van de participatie van mensen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport in Vlaanderen. In dit onderzoek laten de auteurs zich gidsen door de visie van beleidsmakers, maar ook door die van de doelgroep. Welke netwerken worden idealiter gevormd en welke pogingen zien we ontstaan? Waarop stranden zij of welke formules blijken succesvol overeind te blijven? Welke invulling moet er volgens hen gegeven worden aan vrije tijd? Welke drempels bemoeilijken het participeren aan de verschillende activiteiten? Dit boek biedt inspiratie aan gemeenten en steden bij de eerste stappen naar een lokaal netwerk. Vooral wie overweegt een lokaal netwerk op te zetten of voor wie ervan overtuigd is dat iedereen recht heeft op vrije tijd kan dit boek een kapstok zijn.

3.10. Arbeid en tewerkstelling

Bruggen naar kwaliteit: Een speelse gespreksmethode voor zelfevaluatie / CIS; Kwasimodo. - Brussel: Politeia, 2009. - [s.p.]: 69,00 euro
Vindplaats: ge 14 brug

Het spel 'Bruggen naar kwaliteit' is een middel waarmee de organisatie zichzelf kritisch kan bekijken, zodat ze kan ontdekken waar goed gewerkt wordt, of waar verbeteringen mogelijk zijn. Het spel is een ludieke methode om de prioritaire domeinen uit de Quickscan meer in de diepte en de breedte te evalueren. Deze speelse gespreksvorm geeft je de mogelijkheid om snel concrete verbetervoorstellen te formuleren voor de probleemgebieden. Het streven naar kwaliteit is in het spel vertaald naar het bouwen van bruggen. Het is geschikt voor 5 tot 12 deelnemers.

Culturele Diversiteit en Assessment: Verschillende mensen gelijke kansen / Linnenbank, Paulien; Speelman-Tjoeng, Inge. - Asse: Van Gorcum, 2009. - 117 p. - ISBN 978-90-232-4496-7: 16,50
Vindplaats: ge 14 cult

Onze maatschappij vergrijsst en verkleurt. Werkgevers zullen steeds vaker een beroep doen op mensen met een cultureel

diverse achtergrond. Het assessment zoals het standaard wordt gebruikt, om de in-, door- en uitstroom van werknemers te beoordelen, lijkt minder geschikt voor de nieuwkomers op de arbeidsmarkt. Hoe kun je als professional ervoor zorgen dat cultureel diverse kandidaten optimaal tot hun recht komen? Waar moet je rekening mee houden en wat zijn de mogelijkheden voor het inrichten en uitvoeren van een assessment dat mensen met cultureel diverse achtergronden gelijke kansen biedt? In dit boek worden deze vragen beantwoord op basis van de wetenschappelijke stand van zaken en aan de hand van ervaringen uit de praktijk van de auteurs en gerenommeerde deskundigen uit de assessmentwereld.

Kleur de werkvloer!: Een kwalitatieve verkenning naar hoogopgeleide Marokkanen en Turken op de Vlaamse arbeidsmarkt / Mertens, Dirk. - Antwerpen: Universiteit Antwerpen, 2008. - 49 p.
URL: <http://www4.gent.be/gsiw/gsiw/bestanden/subsites/Gsiw%20-%20Latent%20Talent/Kleur%20de%20werkvloer%20proefschrift%20Dirk%20Mertens.pdf>
Vindplaats: ge 14 kleu

Dirk Mertens, laatstejaarsstudent van Universiteit Antwerpen, onderzocht in zijn Masterproef sociologie de positie van hoogopgeleide Marokkanen en Turken op de Vlaamse arbeidsmarkt. Via diepte-interviews brengt hij een kwalitatieve verkenning naar de arbeidskansen van allochtonen. Het onderzoek haalt tevens de noodzaak aan naar de voorbeeldrollen van 'geslaagde' allochtonen.

Het organisatiecultuurspel / Dreimüller, Aldert - Den Haag: Academic Service, 2008. - [s.p.]. - ISBN 978-90-5261-653-7: 31,13 euro
Vindplaats: ge 14 orga

Schud de kaarten en ontdek spelenderwijs de cultuur binnen uw organisatie en de leiderschapsstijlen van uw collega's. Door het spel met uw managementteam te spelen krijgt u inzicht in hoe uw collega's daarover denken en kunt u met hen bepalen welke organisatiecultuur en leiderschapsstijlen in de organisatie nodig zijn. Het organisatiecultuurspel kent vijf varianten. Met 'kleurherkennen' maakt u kennis met vier cultuurtypen en hun kenmerken. Vervolgens kunt u met 'kleurbepalen' en 'kleurkiezen' de kenmerken selecteren van de bestaande of van de gewenste organisatiecultuur. Met 'kleurbekennen' beschrijft u uw eigen leiderschapsstijl en met 'kleurgeven' de leiderschapsstijl van uw collega's. Het spel is gebaseerd op het door de auteur ontwikkelde model van de 4ling. Het kaartspel dat Kim Cameron en Robert Quinn ontwikkelden bij het model van concurrerende waarden was een inspiratiebron voor dit spel.

Samira: Een ESF-Equalproject: Omgaan met diversiteit binnen beroepsopleiding en trajectbegeleiding / De Overmolen. - [S.l.]: [s.n.], [s.a.]. - 86 p.: 0,00 euro
URL: http://www.webbouwers.be/ovm/pdf/OVM_Samira_rapport_2004.pdf
Vindplaats: ge 14 sami

Dit document brengt verslag uit van het project Samira dat vzw De Overmolen in 2002 opstartte rond het thema 'asielzoekers en arbeidsmarkt'. Samira staat voor 'Schooling About Multicultural Interchange to Revalue Asylumseekers'. Concreet resultaat van het Samira-project waren drie reeksen opleidingen voor knelpuntberoepen. De deelnemers konden kiezen uit twee modules: wereldkeuken en tegelzetter-mozaïek. Wat Samira vooral interessant maakt met het oog op sociale activering is dat het project een methodiek hanteert die de cultuurbeleving en ervaringsdeskundigheid van asielzoekers waardeert.

Zorgen voor kwaliteit: Handboek kwaliteitsontwikkeling voor non-profit organisaties / Cuyvers, Guido. - Leuven: Lannoo Campus, 2007. - 277 p. - ISBN 978-90-209-69498: 36,79 euro
Vindplaats: ge 14 zorg

Het kwaliteitsdebat is door diverse tendensen in een stroomversnelling terechtgekomen. Aandacht voor kwaliteit is een noodzaak geworden binnen een steeds sterker concurrerende markt. Kwaliteit is niet langer een 'aandachtspunt', maar een 'werkpunt'. Ook non-profitorganisaties dienen aandacht te schenken aan de kwaliteit van hun werking. 'Zorgen voor kwaliteit' heeft als doelstelling non-profitorganisaties inzicht in, methodieken en instrumenten aan te reiken die helpen in het proces van permanente kwaliteitsontwikkeling.

3.11. Vluchtelingen en asielzoekers

12 maanden in de gesloten centra: 12 levens voor altijd getekend / Amnesty International. - Brussel: Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2009. - 32 p.
URL: http://www.vluchtelingenwerk.be/bestanden/12_maanden_in_de_gesloten_centra_12_levens_voor_altijd_getekend.pdf
Vindplaats: ge 15 12ma

Naar aanleiding van Wereldvluchtelingendag publiceerde Amnesty International een rapport met 12 verhalen van mensen die opgesloten zaten in een gesloten centrum in België. Het illustreert de harde levensomstandigheden in de gesloten centra en de hardheid van het gevoerde opsluitingsbeleid.

Étrangés / Kavian, Eva, red. - Bruxelles: La mesure du possible, 2007. - 59 p. - (Inventaire;5). - ISBN 978-2-930441-17-7: 9,00 euro
Vindplaats: ge 15 etra

Dit boek is het resultaat van een schrijfgroep waaraan professionals uit de integratiesector deelgenomen hebben. Zij kropen in de huid van de mensen die zij in hun werksituatie tegenkomen: migranten, vluchtelingen, mensen zonder papieren... Hun 'getuigenissen' geven een beeld van hun achtergrond, het leven dat zij achter zich gelaten hebben, de redenen waarom zij gemigreerd zijn.

Infodossier leerlingen zonder wettig verblijf: Een juridisch antwoord op de meest voorkomende vragen / Matthys, Geert; Laget, Rachel; Deboscher, Tine. - Brussel: Vlaams Minderhedencentrum, 2009. - 42 p.

URL: http://www.vmc.be/uploadedFiles/VMC/Publicaties/Publicaties/Infodossier_leerlingen_zonder_wettig_verblijf_-_september_2009.pdf

Vindplaats: ge 15 info / ro 1 info

In veel Vlaamse en Brusselse scholen zitten leerlingen zonder wettig verblijf. Mogen ze mee op schoolreis naar Londen? Kunnen ze stage lopen? Mag de politie hen op school komen aanpakken? Deze brochure geeft een juridisch antwoord op 14 vaak voorkomende vragen van leerkrachten, directeurs, CLB-medewerkers en inspectiediensten.

Kinderen zonder papieren: Feiten en rechten / Timmerman, Christiane; Vandenhole, Wouter; Vanheule, Dirk. - Antwerpen: Intersentia, 2009. - 130 p. - ISBN 978-90-5095-937-7: 29,00 euro
Vindplaats: ge 15 kind

In deze publicatie komen verschillende aspecten van de feitelijke en de juridische toestand van kinderen zonder papieren aan bod. Voor het eerst worden op systematische wijze kwantitatieve gegevens over kinderen zonder papieren in Vlaanderen verzameld. Vervolgens wordt ook de huidige kennis over het welbevinden van die kinderen in kaart gebracht. Ten slotte wordt een kinderrechtelijke en mensenrechtelijke analyse ondernomen van één specifiek maar zeer ingrijpend aspect van de behandeling van minderjarige vreemdelingen, namelijk de vrijheidsberoving in toepassing van de verblijfwetgeving.

Toegang tot zorg voor mensen zonder papieren / European Observatory. - Brussel: Dokters van de Wereld, 2009. - 164 p.

Vindplaats: http://www.doktersvandewereld.be/IMG/pdf/Rapport_NL_final.pdf

Van januari tot september 2008 werd door de teams van Dokters van de Wereld een nieuw onderzoek gevoerd bij personen die in een onregelmatige toestand verkeren. Dit onderzoek beschrijft hun gezondheidstoestand, hun levens- en werkomstandigheden en hun toegang tot bescherming tegen ziekte en tot verzorging. Er werd

eveneens een onderzoek verricht aangaande de kwaliteit van de verzorging van de kinderen. De analyse van dit onderzoek is lopende en de resultaten zullen later dit jaar bekend gemaakt worden.

Unaccompanied minors in Belgium: Reception, return and integration arrangements / European Migration Network. - Brussels: EMN Belgian Contact Point, 2009. - 84 p.

Vindplaats: <http://emn.sarenet.es/Downloads/download.do;jsessionid=64D66F5334FB486D744BAE1BD4089267?fileID=815>

Deze studie behandelt de voorwaarden voor het onthaal, de terugkeer en de integratie van de niet-begeleide minderjarigen in België. De studie bevat eveneens de meest recente statistieken over het onderwerp die beschikbaar zijn.

De wet over de opvang van asielzoekers: Een evaluatie / Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2009. - 32 p.

URL: <http://www.vluchtelingenwerk.be/>
Vindplaats: ge 15 weto

De wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen trad in werking op 7 mei 2007. Vluchtelingenwerk Vlaanderen evalueert in deze nota een aantal aspecten van deze Opvangwet.

Colofon

Nieuwkomers is de aanwinstenlijst van het Provinciaal Documentatiecentrum Atlas. Hij bevat een overzicht van de nieuw aangekochte publicaties die in het Provinciaal Documentatiecentrum Atlas geraadpleegd of ontleend kunnen worden.

Nieuwkomers verschijnt tweemaandelijks, behalve in juli en augustus.

U kan zich gratis schriftelijk of via e-mail abonneren op volgend adres:

Provinciaal Documentatiecentrum Atlas

Carnotstraat 110

2060 Antwerpen

info@docatlas.be

Departement Welzijn, Economie en Plattelandsbeleid

Provinciaal Documentatiecentrum Atlas

Carnotstraat 110 | 2060 Antwerpen

T 03 227 71 60 | F 03 227 71 68